

Vergaderjaar 2013–2014

30 872

Landelijk afvalbeheerplan

Nr. 159

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 22 januari 2014

De vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu heeft op 14 november 2013 overleg gevoerd met Staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu over:

- **de brief van Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 20 juni 2013 over het rapport Van Afval naar Grondstof (Kamerstuk 33 043, nr. 15);**
- **de brief van Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 24 juni 2013 over de stand van zaken van twee toezeggingen gedaan tijdens het AO grondstoffen en afval over grondstof-fenlabel en hoogwaardige recycling (Kamerstuk 30 872, nr. 146);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 2 september 2013 inzake de aanbieding van de Verduurzamingsagenda en het Basisdocument monitoring verpakkingen (Kamerstuk 30 872, nr. 148);**
- **de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 13 september 2013 over het Fiche: Wijziging Verordening Overbrenging Afvalstoffen EVOA (Kamerstuk 22 112, nr. 1696);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 15 oktober 2013 houdende het antwoord van het kabinet op de consultatie van de EC inzake herziening (review) van haar afvalbeleid en de afvalregelgeving (Kamerstuk 22 112, nr. 1716);**
- **de brief van de president van de Algemene Rekenkamer d.d. 14 oktober 2013 ter aanbieding van het onderzoeksrapport naar de handhaving van de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (Kamerstuk 33 418, nr. 7);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 6 november 2013 inzake afvalbeheer in Caribisch Nederland (Kamerstuk 30 872, nr. 179).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
P. Jansen

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
Tijdink

Voorzitter: Paulus Jansen
Griffier: Vermeer

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Remco Dijkstra, Paulus Jansen, De Graaf, Van Gerven, Leenders, Dik-Faber, Agnes Mulder, Van Veldhoven

en Staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

Aanvang 15.00 uur

De **voorzitter**: Dames en heren, ik open deze vergadering en heet de Staatssecretaris en haar medewerkers welkom, net als de belangstellenden op de publieke tribune en thuis, en de collega's die nog steeds binnenstromen. Mijn voorstel is om in eerste termijn een spreektijd aan te houden van vijf minuten. De heer De Graaf heeft aangegeven dat hij rond vier uur dit overleg moet verlaten in verband met andere verplichtingen. Ik geef als eerste het woord aan de heer Dijkstra van de VVD-fractie.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Voorzitter. Ik heb vijf onderwerpen. Het kernthema voor de VVD is groene economische groei via heldere doelen en spelregels. Ik begin met de doelstellingen huishoudelijk afval. Ik onderschrijf de ambitie van de circulaire economie en wil daarom ook dat wij inzetten op een verhoging van de recyclingdoelstellingen voor gemeenten, waarbij gemeenten vrij zijn in de manier waarop zij die realiseren. De grootste uitdaging ligt bij de steden. Een doelstelling per gemeente levert economische groei op en werkgelegenheid, maar ook de inwoners kunnen voordeel hebben, bijvoorbeeld door een verlaging van de afvalstoffenheffingen. Een voorbeeld is Rotterdam, waar de VVD dat aanpakt. Welke stappen neemt de rijksoverheid om de recyclingdoelstellingen te verhogen? Graag hoor ik de visie van de Staatssecretaris op hoe zij tot het gemiddelde landelijke niveau van 65% wil komen. Mijn tweede onderwerp is de verduurzamingsagenda verpakkingen. Ik kan mij vinden in die agenda. Ik heb vertrouwen in de afgesloten raamovereenkomst en de afspraken met het bedrijfsleven. Hoe is het geregeld voor bedrijfsafval en met name kunststofbedrijfsafval, bijvoorbeeld uit kantoren en bedrijfskantines? Zit dat ook in de raamovereenkomst of is dat te duur of te lastig? Zitten we op koers met de monitoring van de verduurzamingsagenda? Kan de Staatssecretaris – voor mijn gevoel – misschien een rapportcijfer geven aan de voortgang in dezen? Dan weten we meteen waar we aan toe zijn.

Mijn derde punt zijn grondstoffen. Ik zie helemaal niets in een grondstoffenlabel. Het levert volgens ons slechts administratieve lasten op en heeft geen enkel effect op het milieu of op een duurzaam grondstoffenverbruik. De VVD is dan ook fel tegenstander van wat zij ziet als «ondernemers pesten» en van het opscheppen van ambtenaren met extra werk en regeldruk.

Verder wil ik graag dat de Staatssecretaris gaat meedenken over de vraag hoe we concessies op het gebied van het winnen van grondstoffen onder de zeebodem kunnen realiseren, het zogenaamde deep sea mining. Het is een alternatief voor schaars wordende grondstoffen en Nederland heeft alle spelers en technologie in huis om daar een succes van te maken. Dat kan ook nog eens milieuverantwoord geschieden.

De **voorzitter**: Het is misschien goed om even te melden dat de Minister van Economische Zaken volgens mij de eerstverantwoordelijke bewindspersoon is voor mijnbouw, maar het staat de heer Dijkstra uiteraard vrij om integraal te werken.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Dat doen wij. Ik vraag geen geld, maar enkel steun om enkele toonaangevende spelers te kunnen positioneren met een Nederlandse concessie, zodat ze ook daadwerkelijk aan de slag kunnen hiermee. Daarvoor is in ieder geval wat overheidssteun nodig. Dan het vierde agendapunt, «end-of-waste». Op 5 november heeft de milieucommissie in het Europees Parlement een resolutie aangenomen en in december wordt daarover gestemd. Deze resolutie heeft als gevolg dat papier voortaan als afval wordt betiteld, en niet meer als secundaire grondstof. Dat kan toch niet waar zijn! Ik wil graag dat de Staatssecretaris draagvlak ontwikkelt om deze resolutie te amenderen conform onze doelstelling op het gebied van papierrecycling. Ik wil ook een oplossing op het gebied van bijproducten uit de chemie. Die staan nu vaak te boek als afval, maar zijn best elders bruikbaar. Denk aan bijvoorbeeld verfresten die iedereen in zijn schuurtje heeft staan. Die kunnen heel goed dienen als grondstof voor nieuwe verf bij de fabrikant, maar dat kan nu niet omdat er een etiket op zit dat het afval is.

Bij de inzameling en recycling van elektrische apparaten is de voorlichting, maar ook het hebben van voldoende inzamelpunten belangrijk. Omdat er naast commerciële bedrijven ook illegale inzaamelaars actief zijn, lijkt ons een registratieplicht verstandig voor bedrijven die oude apparaten verwerken. Zo krijgen we enerzijds zicht op de volumes, maar stellen we ook normen en regels waaraan partijen dienen te voldoen om cowboys uit de markt te weren. We verhogen daarmee de kwaliteit en kunnen ook inspecties gaan uitvoeren daar waar de risico's liggen. Hoe staat de Staatssecretaris tegenover registratie en certificering op het gebied van de inzameling van elektrische apparaten?

Mijn vijfde punt is de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA) en de inspectie. Ik dring aan op de komst van uniformiteit op nationaal en Europees niveau in het overbrengen van afval en reststromen over de grens. De motie, waarmee ik snellere procedures en een versterking van de concurrentiepositie voor onze bedrijven nastreeft, is reeds in uitvoering. Ik vraag nu naar de rol van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), want ik ontvang berichten dat de ILT niet echt staat te springen om mee te werken. Klopt dat? Wat gaat de Staatssecretaris doen om de ILT wel op het juiste spoor te krijgen? Als wij het verder over de ILT hebben: de taken van het agentschap zijn dit jaar naar de ILT gegaan. Is dat een verbetering? Is er inmiddels sprake van een scheiding binnen de ILT tussen vergunningverlening en toezicht? De Algemene Rekenkamer constateert op bladzijde 10 van haar rapport over de EVOA dat de Staatssecretaris totaal geen beeld heeft van het functioneren van de hele EVOA-keten en dus ook geen goed zicht op de mate waarin de doelen worden gerealiseerd. Hoe duidt de Staatssecretaris die opmerking van de Algemene Rekenkamer en wat gaat zij daaraan doen?

Ten slotte nog drie algemene vragen. Wil de Staatssecretaris ons informeren over de voortgang van de invulling van de stortbelasting? Ik vraag mij ten tweede af waarom wij een externe afvaldeskundige naar Bonaire zenden; we kregen daar een brief over. Kunnen ze dat niet zelf daar? Mijn laatste vraag: wordt het niet eens tijd om de criteria van de regering voor duurzame inkoop te gaan evalueren en actualiseren?

De **voorzitter**: De heer De Graaf heeft een vraag aan u.

De heer **De Graaf** (PVV): De economie kan wel wat VVD gebruiken, kan ik mij herinneren uit de verkiezingscampagne. Hoe staat de heer Dijkstra tegenover de stortbelasting van 100 miljoen per jaar? Hij heeft daar net een vraag over gesteld aan de Staatssecretaris. Als hij zelf op werkbezoek gaat bij de afvalbedrijven, hoe gaat hij dan deze 100 miljoen verkopen, althans uitleggen?

De heer Remco **Dijkstra** (VVD): Laat het duidelijk zijn dat een stortbelasting niet iets is wat de VVD heeft bedacht. Vijf partijen hebben aan tafel gezeten om het Herfstakkoord te maken en daar is de stortbelasting voor 100 miljoen een onderdeel van. Wij staan voor onze handtekening. Enerzijds moet die 100 miljoen op tafel komen, anderzijds willen we graag dat het dusdanig wordt ingevuld dat het ook effect heeft. Wij willen niet dat het een ontgroenende maatregel is. We willen juist dat het als effect heeft dat recyclingbedrijven er voordeel van kunnen hebben. Nu wordt er in Nederland slechts heel weinig gestort, 2,5%. Zonder stortbelasting zag je eigenlijk geen verschil. Ik wil niet dat er geëxporteerd gaat worden en dat we de recyclingbranche in het buitenland gaan helpen daarmee. Dat zijn allerlei randvoorwaarden en er wordt nu, ook in overleg met Staatssecretaris Weekers, goed gezien hoe dat het beste kan worden ingevuld met de branche. Er is nu ook een verlaging van het tarief afgesproken, maar het begint eerder. Wij halen onze financiële doelen dus wel, maar we gaan samen met de branche bezien hoe we het gaan invullen. Die twee doelstellingen staan voorop. Enerzijds moet het geld opleveren en anderzijds moet het wel onze recyclingindustrie stimuleren of in ieder geval niet tegenwerken.

De heer **De Graaf** (PVV): Ik hoor de VVD nu twee keer links afslaan, eerst met 100 miljoen per jaar aan stortbelasting en daarna nog een keer met de uitspraak dat er geen sprake mag zijn van ontgroening. Ik snap de hoop van de heer Dijkstra natuurlijk wel een beetje. Hij denkt dat als hij nu nog een keer links afslaat, dat het dan rechtsaf is, maar zo werkt het natuurlijk niet. Met 100 miljoen per jaar is de kans groot dat stoffen die niet te recycleren zijn, zoals bijvoorbeeld asbest, straks gewoon in een sloot in Polen gestort worden of elders. Nu zitten wij hier met veel partijen aan tafel die zich ook altijd zorgen maken over het milieu in het buitenland. Dat doet de VVD ook.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **De Graaf** (PVV): Dit was een inleiding op de vraag. Hoe gaat de heer Dijkstra het voor elkaar krijgen dat de afvalbedrijven meedoen? Ik kan mij voorstellen dat hij zegt: er wordt goed naar gekeken, maar dat is allemaal zo ambtelijk. Hoe gaat de heer Dijkstra de afvalbedrijven meekrijgen zonder nadelige gevolgen?

De heer Remco **Dijkstra** (VVD): Zoals ik zonet uitvoerig heb aangegeven, willen wij die nadelige gevolgen niet. Ik zei ook dat we staan voor onze handtekening en dat het genoemde bedrag dus op tafel moet komen. Er wordt nu samen met de branche gekeken – en dat acht ik echt winst van de besprekingen rondom het Belastingplan – hoe het op een verantwoorde manier kan worden ingevuld.

De heer **Van Gerven** (SP): Tegen de heer De Graaf zeg ik even dat drie keer links volgens mij gewoon links is, maar dat terzijde. Ik had een vraag aan de heer Dijkstra. Steunt de VVD het landelijk afvalstoffenplan?

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Volgens mij is dat uitgangspunt van beleid, als ik het goed heb.

De heer **Van Gerven** (SP): Dat is buitengewoon. Inderdaad, dat hebben we met zijn allen afgesproken. Nu staat er in het landelijk afvalstoffenplan dat kankerverwekkend asfalt, het bekende tar, thermisch gereinigd moet worden. Ik neem aan dat de VVD daar voorstander van is. Het is immers extra beleid dat wij in Nederland hebben ontwikkeld en waar ook de VVD voorstander van is. Hoe kan de heer Dijkstra dan aankomen met het verhaal dat wij hier niet meer moeten doen dan andere landen in Europa?

Ook dat zei hij in zijn betoog. Dat is toch een beetje schizofreen of hoe je het dan ook noemen wilt. Is de VVD de weg een beetje kwijtgeraakt?

De heer Remco **Dijkstra** (VVD): Nee, ik ben de weg zeker niet kwijtgeraakt. Wat wilt u weten? Als uw vraag was of ik de weg ben kwijtgeraakt: nee, dat ben ik niet.

De heer **Van Gerven** (SP): Ter verduidelijking. Wij hebben een nationale kop gezet op de regels met betrekking tot het verwerken van kankerverwekkend asfalt. Er is tien jaar geleden afgesproken om een methode te ontwikkelen om dat thermisch te reinigen. Dat heeft het bedrijfsleven gedaan. Wij hebben die fabrieken staan, alleen wordt dat asfalt nu via een maas in de wet geëxporteerd naar Baltische staten, of gedumpt, zo u wilt. De VVD steunt kennelijk het beleid om het thermisch te reinigen, want dat staat in het landelijk afvalstoffenplan. Hoe valt dat te rijmen met het pleidooi van de heer Dijkstra dat nationale koppen weg moeten? Ik vind dat erg inconsequent.

De heer Remco **Dijkstra** (VVD): Ik heb het in mijn hele pleidooi niet gehad over nationale koppen. Volgens mij heeft de heer Van Gerven vorige week een motie ingediend over asfalt en thermisch reinigen. Ik moet hier bekennen dat dit niet mijn specialiteit is op dit moment, maar volgens mij heeft de Staatssecretaris daar wel iets over gezegd. Ik weet niet of de motie het bij de stemmingen gehaald heeft of niet. Volgens mij hebben wij tegengestemd, maar ik zou even moeten kijken naar de precieze formulering van de motie in kwestie, want dat was er één in een brij van 150 moties. Ik wil er echter zeker nog een keer naar kijken, als de heer Van Gerven daar goede ideeën over heeft.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer De Graaf van de PVV-fractie.

De heer **De Graaf** (PVV): Voorzitter. Ik zie de SGP hier niet zitten, dus daar zal ik niets over zeggen, maar ik begin met een compliment aan mijn collega van de VVD. Het komt niet zo vaak voor dat partijen als de SGP en de VVD inzake milieubeleid GroenLinks aan de linkerkant inhalen. Zoals gezegd: complimentjes, hun achterban zal er trots op zijn, want in het afvaldossier is het ze gelukt. Deze twee partijen tekenen namelijk voor het volstrekt ridicule idee om afvalstoffen te belasten die niet meer te recyclen zijn. Ik heb natuurlijk over het idiote idee dat «stortbelasting» is gaan heten. In Nederland hebben we een goedwerkende afvalsector, een sector die zo goed werkt dat alleen niet-recycleerbare stoffen worden gestort. We zijn wereldkampioen als het gaat om de verhouding recyclen, behandelen en storten van afval. Slechts enkele procenten van het totale afval komen op de afvalberg terecht. Dan hebben we het inderdaad over asbest of andere residuen. Ik herhaal dat deze gewoon niet te recyclen zijn. De stortbelasting brengt daarom het risico met zich mee dat deze stoffen gaan verdwijnen naar het buitenland. Dat wordt dan een reëel alternatief. Is dat wat de Staatssecretaris noemt een stap richting de groene economie? Als ik de gedoogconstructie beluister, is een sector belasten, waardoor asbest exporteren naar Oostbloklanden lonend wordt, een stap richting een groene economie.

De PVV kiest liever voor lastenverlichting in plaats van lastenverzwaring. Door lastenverlichting blijft de Nederlandse werkgelegenheid gewaarborgd. Dat is ons streven. We willen niet verder naar een groene energie, maar gewoon naar een draaiende economie. Bij elkaar wordt een goed werkende sector dadelijk met 100 miljoen extra per jaar uitgeknepen. Dat een aantal partijen dan niet de helderheid van geest heeft om een goed werkende sector op waarde te schatten, dat snap ik, want sommige partijen staan gewoon wat verder van de werkelijkheid af. Dat echter de

SGP, al is die er nu niet, en de VVD hiermee akkoord zijn gegaan, vind ik schokkend. Ik heb de heer Dijkstra al geïnterrupteerd en die interruptie is, denk ik, niet voor meerdere uitleg vatbaar. Ik zou graag de visie van de Staatssecretaris willen horen. Hoe kijkt zij naar de verbrandingstaks? Dat is immers het volgende groene doel van bijvoorbeeld D66 en GroenLinks. Die partijen zitten daar erg achteraan, vooral D66. Lastenverzwaring op lastenverzwaring, en dat noemt zich dan ook een ondernemerspartij. Graag hoor ik daarop een reactie van de Staatssecretaris, en misschien straks ook van mevrouw Van Veldhoven in haar inbreng.

Want wat is de afvalsector? Een goed werkende sector waar veel geld te verdienen is. Er wordt energie opgewekt en er is veel werkgelegenheid voor laag en hoger opgeleiden. Er zijn maar weinig sectoren waar – en ik heb een hekel aan die uitdrukking – people, planet, profit zo succesvol tot uitdrukking komt. Wat doen de partijen van het Herfstakkoord? Ze bezuinigen de sector kapot. De PVV is van mening dat niet alleen de stortbelasting, maar het hele Herfstakkoord in de prullenbak hoort, en dan natuurlijk het liefst bij het oud papier. Op die manier kan de afvalsector op de juiste manier ermee aan de slag. Graag hoor ik daarop een reactie van de Staatssecretaris.

Mijn volgende onderwerp is de plasticsoep. Van de Staatssecretaris wil ik graag weten hoeveel procent van de plasticsoep wereldwijd uiteindelijk uit Nederland komt. Hoeveel procent van het Nederlandse plastic komt in de plasticsoep terecht? Als ik de literatuur goed bestudeerd heb, is er momenteel niet meer sprake van één plasticsoep, maar van meerdere, grofweg eentje in elke oceaan. De Staatssecretaris heeft haar mond vol van microplastics en het mondiale plasticprobleem. Dan moet ze toch zeker zicht hebben op de gevolgen van de Nederlandse plasticproductie? Graag hoor ik daarop een reactie. Wij zijn namelijk van mening dat de grootste bijdrage aan de plasticsoep niet uit Nederland komt, maar uit andere landen. Is de Staatssecretaris op de hoogte van het feit dat er nu alweer studies aantonen dat de soep langzaam wordt afgebroken op sommige punten? Dat gebeurt bijvoorbeeld door microben en andere kleine beestjes, die gaatjes maken in dat microplastic en die zelfs de vorming van kleine koraaltjes kunnen veroorzaken. De natuur is dus eigenlijk ook bezig met het oplossen van de plasticsoep. Ik zeg niet meteen dat dit volledig gebeurt. Het blijft natuurlijk een probleem, maar toch. Kent de Staatssecretaris deze ontwikkeling?

Dan ga ik verder met het programma Van Afval naar Grondstof, ook wel de circulaire economie geheten. Ik ben van mening dat de gebroeders Grimm betere sprookjes schreven, want dit programma is eigenlijk een sprookje. Je komt niet zover dat je uiteindelijk een volledig circulaire economie bereikt. We zien het al aan de stoffen die niet recyclebaar zijn. Je moet er echt in geloven om daar een goede afloop in te zien. De PVV is van mening dat Nederland moet inzetten op een level playing field, want slechts zes van de 27 landen kunnen zich vergelijken met Nederland op het gebied van de verwerking van stedelijk afval. Wellicht moeten de Herfstakkoord-partijen de oogkleppen afzetten en inzien dat Nederland het op Europese en wereldschaal ontzettend goed doet. Het sprookje dat de Nederlandse economie zich zou moeten omvormen naar een circulaire economie zou het bedrijfsleven onzes inziens meer kwaad dan goed doen, maar misschien is het Herfstakkoord er juist wel op uit om de economie in een eeuwige herfst te doen belanden.

De heer **Leenders** (PvdA): De heer De Graaf heeft samen met mij bij het begrotingsdebat van Infrastructuur en Milieu gezeten, waar wij het uitgebreid hebben gehad over de stortbelasting. We hebben het probleem dat hij hier benoemt, toen ook getackeld en daar is de Staatssecretaris uitgebreid op ingegaan. In het debat over het Belastingplan is daar ook al op geanticipeerd. Heeft de heer De Graaf dat toch gemist op dat moment?

De heer **De Graaf** (PVV): Nee, hoor. Eenieder kiest zijn momenten om een bepaald punt ter sprake te brengen. Wij hebben vandaag dit algemeen overleg over afval, en ik heb ervoor gekozen om dat hier te doen.

De heer **Leenders** (PvdA): Ik begrijp daaruit dat de oplossing die Staatssecretaris Weekers daarop geboden heeft, niet op uw steun kan rekenen?

De heer **De Graaf** (PVV): Nogmaals, ik ben niet zelf aanwezig geweest bij het debat over het Belastingplan. Zoals de heer Leenders wellicht weet, vond dat debat uitgesmeerd over totaal zo'n 39 uur plaats. Ik heb ze niet alle 39 gevolgd, maar ik zal mijn collega Van Vliet hierover consulteren en later met een antwoord komen.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Heb ik het nu goed gehoord dat de PVV zegt: mensen hebben gigantische vervuiling veroorzaakt in de oceanen, de plasticsoep, en de natuur gaat het allemaal voor ons oplossen? Heb ik dat goed gehoord?

De heer **De Graaf** (PVV): Nee, dat heeft de ChristenUnie niet goed gehoord. Ik heb gezegd dat de plasticsoep een probleem is. Dat is een vaststelling en ik denk dat iedereen die deelt. Ik heb echter de Staatssecretaris ook gevraagd of zij op de hoogte is van het feit dat studies nu al uitwijzen dat er microben zijn en andere soorten beestjes, die gaatjes maken in dat microplastic en daar ook koraalafzetting op vormen. Daar zijn eerste aanwijzingen van en ik heb daar een vraag over gesteld. Het zou mooi zijn als de Staatssecretaris daarvan op de hoogte was, zodat we dat ook in de toekomst heel goed kunnen blijven volgen. We moeten niet alleen kijken naar de menselijke kant, maar ook naar de natuurlijke kant, die inderdaad wel heel veel oplost, maar niet alles.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Het is zeker iets waar we goed naar moeten kijken, al was het maar omdat die kleine organismen, die aan de slag gaan met de plasticsoep, weer worden opgegeten door vissen, waarna die vissen weer op uw bordje belanden, mijnheer De Graaf. Wat vindt de PVV daar dan van? Is het dan niet absoluut noodzakelijk dat we nu hard aan de slag gaan om die plasticsoep op te ruimen en dat niet overlaten aan die kleine beestjes?

De heer **De Graaf** (PVV): Voorkomen is beter dan genezen en in Nederland doen wij heel veel om die plasticsoep te voorkomen. We zijn echter maar een heel klein landje. In India of Sri Lanka of andere landen zie je het plastic op straat zwerven. Ook in Oostbloklanden zie je dat. Daar is de vervuiling veel groter, en dat spul komt uiteindelijk in de oceaan terecht. Niet allemaal overigens. Ik heb de Staatssecretaris gevraagd om percentages te noemen van wat er in de oceaan belandt. We moeten ons dus wel zorgen maken om het feit dat het gebeurt, maar we doen ook aan de menselijke kant heel veel. Daarnaast, ik kom uit een vissersfamilie, uit een sterk Schevenings vissersgeslacht. Wij zijn dol op vis met zijn allen, dus die vissen belanden nog steeds op ons bord en ik ken ook studies waaruit blijkt dat het plastic vooral in de kieuwen blijft hangen en dus niet in het vlees van de hele vis terechtkomt. Het is niet goed dat die vissen dat opeten, begrijpt u mij goed, maar het probleem dat plastic in het menselijk lichaam terechtkomt, moet ook niet overdreven worden, want heel veel blijft juist in het filtersysteem – de kieuwen van de vissen – hangen.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Bij een AO in juli waar het groenboek over de Europese strategie kunststofafval en milieu is besproken, heeft het CDA de Staatssecretaris gevraagd wat zij vond van het idee om een

Europees fonds op te zetten, waarin alle producenten van verpakkingen verplicht worden om een bijdrage te storten voor projecten waarmee plastic in zee kan worden opgeruimd. De Staatssecretaris reageerde daar positief op. Zou dat een oplossingsrichting zijn waarin de PVV-fractie zich kan vinden?

De heer **De Graaf** (PVV): De PVV is niet tegen internationale samenwerking, ook niet tegen internationale afspraken die er worden gemaakt of in ieder geval gesprekken die er worden gevoerd over een gezond milieu. Wij vinden wel dat we allereerst verantwoordelijk zijn voor het milieu in Nederland en de Nederlandse gebiedsdelen overzee. Dat is onze eerste verantwoordelijkheid, dat is onze taak. We lopen daarin wereldwijd voorop. We zijn wereldkampioen in het omgaan met afval op een nette manier. Andere landen zijn zelf verantwoordelijk voor de manier waarop zij met afval omgaan. Er zijn genoeg gremia in de wereld te bedenken waarin er gesproken kan worden over afval, maar een Europese oplossing zien wij niet zitten, want wij zijn geen fan van de EU.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Zojuist hebben we de PVV horen zeggen dat zij ook het probleem van de afvalberg ziet. Een van de oplossingsrichtingen zou kunnen zijn om daar op Europees niveau mee aan de slag te gaan. Nu ziet de PVV allerlei mogelijke manieren om te overleggen, maar op grond van gevoelens sluit zij op voorhand de EU als overlegorgaan compleet uit. Ik vind dat echt niet te begrijpen.

De heer **De Graaf** (PVV): Onze stellingname is duidelijk. Wij willen uit de EU, dus wij gaan geen overlegorganen binnen die Brusselse moloch verder optuigen of benutten om hierover overleg te voeren. Als er in Europees verband, maar dan buiten de EU om, over afval gepraat kan worden, is dat prima. Alleen willen wij dat niet in de EU. Vandaar dat ik dat onderscheid maak.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Leenders van de fractie van de PvdA.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter. Groene groei, circulaire economie, programma Van Afval naar Grondstof: wat ons betreft is de richting prima. Het gaat nu om de uitwerking en het lijkt ons goed dat we die kunnen volgen in een periodiek terugkerend algemeen overleg. Ik heb vooral een aantal vragen over onderdelen zoals de microplastics, afvalscheiding, de raamovereenkomst, verpakkingen en recycling. Ik begin met de microplastics. Bij het vorige AO heeft mijn collega Fokke een motie ingediend, waarin de regering werd verzocht om meer voorlichting over microplastics specifiek in cosmetica. Dat geschiedt onder meer door de introductie van een app, heb ik begrepen. We begrijpen dat de Staatssecretaris daar al actief mee bezig is en we zijn benieuwd hoe ver zij daarmee is. Hoe staat het met de voorlichtingscampagne rond de plasticsoep en met de app?

Collega Dijkstra heeft een aantal vragen gesteld die ik ook had willen stellen. Ik probeer daar wat sneller doorheen te gaan. Over afvalscheiding aan de bron hebben wij het ook al gehad bij het debat over de begroting van I en M. Daar is nog veel te winnen. De gemeenten hebben daar een belangrijke verantwoordelijkheid in. Er worden afspraken gemaakt met de VNG. Kan de Staatssecretaris zich ervoor inzetten – dat is een verdieping van het debat dat we vandaag hebben gehad – dat de gemiddelde afvalbeheerprestatie van gemeenten naar het niveau van de best presterende gemeenten gebracht kan worden? Kan zij de best practices meer hun werk laten doen in de afstemming binnen het gemeentelijke terrein? Is het een idee om te streven naar meer uniformiteit in de systemen voor afvalscheiding en afvoer?

Een aantal afvalstoffen is moeilijk aan de bron te scheiden. Dat betekent dat zij aan het eind gescheiden moeten worden. Dat is van groot belang. De eindscheiding is in ontwikkeling. Kan de overheid hierin een stimulerende rol spelen? Kan zij innovatie bij de eindscheiding stimuleren? Dan heb ik een vraag over afval uit diffuse bronnen. Naast afval van burgers en huishoudens is er ook afval van burgers op hun werk, onderweg, in hun vrije tijd, in stadions, uit afvalbakken op straat, op stations of in treinen. Hoe staat het met de afvalscheiding in deze openbare ruimtes? Is de doelstelling om afval tot 65% te scheiden ook daarop van toepassing?

Dan twee puntjes over de raamovereenkomst verpakking. Er loopt een pilot voor de gescheiden inzameling van drankkartons. We zijn benieuwd naar de resultaten. We hebben begrepen dat het onderzoek is afgerond, maar dat de analyse van de data nog moet geschieden. Wanneer is die analyse klaar? Van de industrie hebben wij cijfers gekregen met betrekking tot de scheiding aan de bron van drankkartons. Daaruit blijkt dat wij behoorlijk achterlopen in Nederland. We hebben begrepen dat wij op 5% zitten, tegenover een gemiddelde van 49% in Europa. Dat is wel een heel erg groot verschil. Klopt dit volgens de Staatssecretaris? Hoe verhoudt zich dit tot de doelen die in het akkoord staan met betrekking tot de verschillende stromen?

Kort iets over de monitoring. Collega Dijkstra heeft daar ook al iets over gezegd. Wij willen graag duidelijke cijfers in 2015. U weet nog dat wij niet zo blij waren met het feit dat het statiegeld mogelijk afgeschaft zou worden. Daar willen we in 2015 graag harde cijfers over hebben, om te bezien of dat goed gaat. Is de Inspectie Leefomgeving en Transport betrokken bij de controle van die monitoring? Dat geeft namelijk wel vertrouwen.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik heb een vraag over het statiegeld en het verantwoorden van de inzameling en recycling van verpakkingsmateriaal. De heer Leenders zei dat de Partij van de Arbeid eigenlijk tegen de afschaffing van het statiegeld was, maar «we hebben ons dat maar door de strot laten duwen». Dat zijn mijn woorden en niet de woorden van mijn collega, maar zo interpreteer ik die woorden dan maar. Dan moeten we echter uitgaan van harde gegevens. Bij het bepalen van die monitor wordt uitgegaan van daadwerkelijke metingen, maar ook van aannames die gedaan worden. Zouden we niet alleen moeten uitgaan van feitelijke metingen?

De heer **Leenders** (PvdA): Ik vind dit een nogal technische vraag en ik vind het moeilijk om daar antwoord op te geven. Het is volstrekt helder dat wij niet zo blij waren. We hebben het ons overigens niet door de strot laten duwen, omdat de redenering daarachter ook een plausibele is en wij erg benieuwd zijn hoe de in het akkoord opgenomen afspraken zullen uitwerken. Als het zonder statiegeld kan, is dat natuurlijk veel beter, omdat het statiegeldsysteem duur en omslachtig is. Ik vind uw vraag met betrekking tot de monitoring echt een beetje te technisch van aard voor dit moment. Dus als u het goed vindt, wil ik het antwoord van de Staatssecretaris daarop afwachten en daar misschien in tweede termijn nog even verder over praten.

De heer **Van Gerven** (SP): Dat lijkt mij prima. Het verschil tussen feitelijk meten en een bepaalde aanname doen, is duidelijk, want een aanname kan juist zijn of niet. Als je het echter gewoon meet, dan is dat in principe toch het juiste uitgangspunt. Daar komen wij nog op terug, maar ik wil toch de kwalificatie van de heer Leenders bestrijden van het statiegeld. Het statiegeldsysteem is namelijk niet omslachtig en ingewikkeld. Het had juist ontzettend veel draagkracht en het was buitengewoon effectief, omdat het materiaal dan heel goed gescheiden wordt. Wij zouden

bijvoorbeeld graag de petflessen daaronder gebracht zien. Is die weg niet ook voor de Partij van de Arbeid de toekomst?

De heer **Leenders** (PvdA): Dat zal helemaal afhangen van de prestaties naar aanleiding van het akkoord in 2015. We waren er niet blij mee, maar we geven dit akkoord een kans. We zijn ermee akkoord gegaan, omdat dit akkoord er nu eenmaal is. Laten we nu afwachten wat de resultaten zijn in 2015.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Een opmerking op het punt van het meten. Ik hoop dat ik niet te technisch word. Stelt u zich de zak voor die bij mij thuis hangt en waar ik al mijn kunststofafval in doe. Daar komen geen schone bekertjes yoghurt in, want er zitten altijd nog wat resten yoghurt aan. Af en toe verdwijnt er misschien ook een klein stukje hout in die zak. Dat is dan het bruto kunststofafval dat wordt aangeboden voor recycling. We hebben afgesproken dat 90 kiloton kunststofafval moet worden ingezameld. Als dat lukt, stappen we inderdaad af van het statiegeldsysteem. Bij die 90 kiloton zit echter ook mijn yoghurt en mijn stukje hout. Is de heer Leenders met mij van mening dat we niet moeten kijken naar de bruto hoeveelheid inzamelgoed, maar dat we moeten kijken wat we concreet aan kilotonnen recyclebaar kunststof overhouden? Vindt ook hij dat dit de hoeveelheid moet zijn die gemeten wordt om te bezien of we aan de afgesproken prestatie voldoen, voordat we afstappen van ons statiegeldsysteem?

De heer **Leenders** (PvdA): Ik denk dat ik het daar in algemene zin zeer mee eens zou kunnen zijn. Misschien is het echter goed om ook in dit verband even te kijken wat de Staatssecretaris hiervan zegt.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik ben heel blij met de positieve reactie van de Partij van de Arbeid. Natuurlijk ben ook ik benieuwd naar de reactie van de Staatssecretaris, maar mijn punt blijft staan dat we bij het afstappen van het statiegeldsysteem het hoogwaardige recycling-systeem van statiegeld niet moeten inruilen voor een laagwaardig systeem. Als we de afspraak hebben gemaakt dat er 90 kiloton recyclingmateriaal moet zijn, dan moet dat ook echt 90 kilogram recyclingmateriaal zijn. Dan mag daar niet langs allerlei omwegen nog van alles van afgesnoept worden, waardoor uiteindelijk aanzienlijk minder overblijft. Ik hoop hiervoor steun van de Partij van de Arbeid te krijgen.

De heer **Leenders** (PvdA): Ik heb nog een paar puntjes rondom recycling. Ik begin met de overcapaciteit van afvalverbrandingsinstallaties. Die overcapaciteit is er, en die zorgt voor een negatieve druk op het recyclen, terwijl we dat eigenlijk zo veel mogelijk willen stimuleren. Er moet voldoende toevoer zijn van brandbaar materiaal, onder meer verpakkingsafval, en daardoor wordt er meer verbrand dan op basis van de huidige mogelijkheden nodig is. Hoe moeten we daar volgens de Staatssecretaris mee omgaan? Hoe kunnen we dat zo veel mogelijk voorkomen? Ik kreeg een signaal over oude telefoons, die in Afrika niet goed kunnen worden gerecycled en in Nederland wel, maar die niet in Nederland ingevoerd mogen worden, omdat ze als afval worden bestempeld. Dat is jammer voor de Nederlandse recyclingbedrijven die daar wat mee zouden kunnen, en voor een stukje economische groei dat daaronder ligt. Hoe kunnen we dat probleem oplossen?

Dan ga ik in op het punt reparatie. Het advies van TNO is om in te zetten op de reparatie van gebruiksvoorwerpen, want repareren en een langer leven gaan boven recycling. Het is ook goed voor de werkgelegenheid, bijvoorbeeld in wijken en buurten. Wat is de inzet van de Staatssecretaris op dit punt? Producenten houden geheime vaak liever geheim, waardoor reparatie moeilijk wordt. Zou bevorderd kunnen worden dat er bij

apparaten verplicht reparatie- en onderhoudshandleidingen worden geleverd?

Mijn laatste punt zijn secundaire grondstoffen. Zouden die aantrekkelijker gemaakt kunnen worden voor het bedrijfsleven? Zijn er mogelijk financiële prikkels of fiscale maatregelen die dat kunnen bevorderen?

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Van Gerven van de fractie van de SP.

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. Handelen in afval is erg winstgevend en erg aantrekkelijk voor criminelen die daar dik aan kunnen verdienen. Streng optreden aan de poorten van Europa is gewenst. Zeker de flessenhals Rotterdam is de plek bij uitstek om malafide praktijken aan te pakken. Maar hoe doe je dat met al die handelstromen? Moeilijk is ook de samenwerking van de controlediensten die daar werkzaam zijn. Die samenwerking wordt bemoeilijkt door verschillende wettelijke kaders en door praktische afstemmingsproblemen, een continu terugkerend thema als het gaat om de aanpak van milieucriminelen. We zagen het bij de gegaste containers, bij asbest, bij vuile stookolie en ook bij afval. Wat gaat de Staatssecretaris doen om de samenwerking tussen de diensten te bevorderen? Aangezien de handel in afval helaas een internationale markt is geworden, moeten we ook internationaal gaan samenwerken. Dat begint met samenwerking in Europa. Nederland liep daarin met het European Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL) altijd voorop. Wat is er over van die voortrekkersrol? Welke initiatieven gaat de Staatssecretaris ontplooiën om op dit vlak een strengere controle en handhaving te bewerkstelligen?

Afval zoekt snel het laagste putje en de herziening van de Europese regels voor afvaltransport moet niet leiden tot middelmatigheid en ons op een weg naar beneden brengen. Landen in Oost-Europa komen van ver als het gaat om regels rond afvalverwerking. Laat ons land dan ook gidsland blijven en laten we onze expertise op het gebied van afvalscheiding en recycling vooral benutten. Laat ons die expertise ook letterlijk exporteren en op die manier te gelde maken. Wat kan de Staatssecretaris op dat punt doen?

Dan de recycling en het statiegeld. Ik zou zeggen: de ladder van Lansink op. Te veel initiatieven voor recycling en goede eindverwerking stranden in goede bedoelingen omdat de markt voor «zo goedkoop mogelijk» gaat en nauwelijks harder loopt dan de minimumstandaard uit het landelijke afvalstoffenplan. Dat geldt ook voor de verpakkingen. De producenten zijn verantwoordelijk, wat ons betreft voor de hele keten. Dus laat ze dat vooral ook voelen. Het steekt de SP dat oud-bestuurders van Coca Cola en bijvoorbeeld Friesland Campina nu de dienst uitmaken in het toezicht op het sluiten van de keten.

Er ligt een voorstel ter beoordeling van de recycling voor. Daar kun je het besluit over statiegeld toch niet van laten afhangen? Ik haal daar twee criteria uit die ons echt tegen de borst stuiten. Er wordt nu getoetst niet op wat er daadwerkelijk wordt gerecycled, maar op wat er aan de poort van de recyclingbedrijven wordt aangeleverd. Graag hoor ik van de Staatssecretaris dat zij daar niet mee akkoord gaat. Het gaat immers niet om wat er wordt aangeleverd, want dat is vaak vervuild, maar om het percentage dat er aan het eind van de lopende band aan nuttig toe te passen restproduct over is. Ik overweeg op dat punt een motie in te dienen. Het gaat ook om de vraag wat de kwaliteit is. Het is duidelijk dat statiegeld reststromen van hoogwaardige kwaliteit levert. De gemengde afvalstromen die via afvalzak en Plastic Heroes binnenkomen, halen die kwaliteit niet. Het kan toch niet de bedoeling zijn van de Staatssecretaris dat we alleen maar bermpaaltjes en stoffen voor autostoeltjes blijven maken. Ook op dat punt overweeg ik een motie in te dienen.

Tot slot. Ik kreeg gisteren of eergisteren antwoord van de Staatssecretaris op mijn vragen over de zorgelijke situatie van de stortten in en rond Apeldoorn, Ugchelen met name. De Staatssecretaris verwijst makkelijk naar allerlei rapportages van Vitens en de provincie, maar volgens De Stentor, die Lucas Reijnders heeft geïnterviewd en naar allerlei dossiers heeft laten kijken, zou het heel goed kunnen dat de gegevens op papier – daar zijn er bergen van – niet stroken met wat er in werkelijkheid gebeurt. De vraag is of er niet arseen weglekt uit de stort in Ugchelen en of niet aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Ik vraag de Staatssecretaris om daar nog eens extra naar te kijken. Wij hebben in Nederland allerlei stortplaatsen liggen vanuit het verleden. De Staatssecretaris geeft in haar antwoord aan dat er toch nog zo'n 240 stortten zijn waarvan het de vraag is of ze op orde zijn. De vraag is of Ugchelen daar niet een van is en of daar niet toch extra maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat er arseen weglekt.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Van Veldhoven van D66.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Voorzitter. D66 staat voor een economie waarin we duurzaam produceren, grondstoffen recycleren en wel zo hoogwaardig mogelijk. Een circulaire economie die dat waarmaakt, kan Nederland 7,3 miljard per jaar opleveren, aldus de studie van TNO. Die kans moeten we grijpen. Ik ben dan ook blij met de brief over het programma Van Afval naar Grondstof. Daarin staat duidelijk welke richting de Staatssecretaris op wil. Mijn idee van de grondstoffenrotonde krijgt zo steeds meer handen en voeten. Ik wil de Staatssecretaris echt een compliment maken, maar de volgende uitdaging is om een en ander met elkaar nog concreter te maken. Wanneer bijvoorbeeld zal het bestaande beleid zijn doorgelicht op belemmerende regelgeving, zowel nationaal als Europees? En wat zijn dan de vervolgcacties? Wanneer komen de uitkomsten van het onderzoek over de verduurzaming van consumptiepatronen? Hoe worden kennis en onderwijs gelinkt aan de circulaire economie? Welke onderzoeksinstituten gaan dit doen en wat gaan zij onderzoeken? Betreft de Staatssecretaris ook het rapport Logistiek 2040 van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) bij de uitwerking van haar programma? Is zij bereid te kijken naar het buitenland, bijvoorbeeld de door mij al vaker genoemde Rohstoffagentur in Duitsland of Plan C in België? Wanneer komen die uitkomsten van de studie naar het grondstoffenlabel? Kortom, kan de Staatssecretaris de Kamer een actieplan sturen met SMART geformuleerde doelstellingen in aanvulling op de nuttige beleidsbrief?

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Dit is typisch D66, typisch D66.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Dank u wel!

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ze zegt aan de ene kant belemmerende regelgeving te willen oplossen, maar vraagt vervolgens een trits aan onderzoeken en dient bij ieder algemeen overleg of VAO talloze moties in om extra regels te bedenken. Ik kan dat totaal niet rijmen. Mevrouw Van Veldhoven pleit voor een grondstoffenlabel. Mevrouw Van Veldhoven, u moest eens vragen aan de branche wat dat betekent en wat voor effect dat heeft! U pleit alleen maar voor meer regels, meer ambtenaren, meer onderzoeken. U doet helemaal niets voor ondernemers!

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Ik merk dat de heer Dijkstra er helemaal emotioneel van wordt. He, toch! Ik heb helaas al eerder moeten constateren dat de VVD vooral een heel conservatieve partij aan het worden is, die inzet op het beschermen van wat er is, in plaats van het stimuleren

van wat kan. D66 zet liever in op het structureel sterker maken van ons bedrijfsleven op de langere termijn. Dat betekent dat wij het dus interessant vinden om de onderzoeken waar die kansen liggen en om dan te kijken hoe we het waarmaken daarvan kunnen stimuleren. Dat is de inzet van D66. Ik moet inderdaad constateren dat de VVD daar weinig mee op heeft. De VVD beschermt liever de oude industrie dan de nieuwe industrie kansen te geven.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Integendeel, wij kiezen voor innovatie, maar die innovatie komt niet vanuit de overheid, die komt niet via moties die u indient. Die innovatie komt vanuit het bedrijfsleven. Wij moeten hier met elkaar de doelen overeenkomen en die stellen, maar laat het alstublieft aan de markt over hoe ze dat willen doen. En kom dan ook niet met allerlei betuttelende regeltjes zoals een grondstoffenlabel, waarbij je op ieder product een stickertje moet plakken met daarop informatie over wat er allemaal in dat product zit. Dat werkt niet.

De **voorzitter**: Ik hoor geen nieuwe vraag, maar mevrouw Van Veldhoven mag reageren.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Dat doe ik uiteraard graag. Dit laat gewoon weer zien dat de VVD geen idee heeft hoe we tot die nieuwe economie komen. Als je wilt dat het bedrijfsleven in een veranderende wereld, in een veranderende economie de zekerheid van grondstoffenaanlevering houdt en nieuwe businessmodellen kan gaan ontwikkelen, dan moet je dat bedrijfsleven daar wel toe in staat stellen. Mijn motie over het grondstoffenlabel is aangenomen en ik heb de Staatssecretaris gevraagd om in overleg met het bedrijfsleven, met de bedrijven die dat graag willen – die zijn er namelijk – te bezien hoe dat tot ontwikkeling kan worden gebracht. Dat is een wens van het bedrijfsleven, die uitgesproken is op een bootcamp waar ik was met vertegenwoordigers van een heleboel bedrijven. Die bedrijven vroegen mij of we niet met elkaar zoiets zouden kunnen ontwikkelen, of de overheid daar een faciliterende rol in zou kunnen spelen. Er is op dit moment helemaal geen sprake van dat het een verplichting wordt voor iedereen. Het is een ontwikkeling op verzoek van innovatieve ondernemers. D66 faciliteert dat graag. De VVD laat alleen maar weer zien in wat voor soort kramp zij schieten wanneer het gaat om ondernemers nieuwe kansen bieden. Als je echt voor innovatie gaat, durf je ook dit soort dingen een kans te geven.

Voorzitter. Ik vervolg mijn betoog. Een van de nieuwe kansen, een van de dingen die we moeten aangrijpen, is dat we niet alleen maar kwantitatief gaan recyclen, maar ook kwalitatief. Voorkomen is beter dan genezen. Hergebruik en verlenging van de levensduur houden grondstoffen langer in omloop. Ook de fietsenmaker en de kleermaker – al zou je dat niet snel zeggen – spelen dus een rol in de circulaire economie, in het verlengen van de cirkels. Dat levert banen op voor de maakindustrie, maar ook voor de dienstensector. Het lijkt mij interessant om te horen hoe de Staatssecretaris naar dit aspect van de circulaire economie kijkt.

Hoe lang we producten ook in de cirkel houden, een keer worden ze afgedankt en verwerkt volgens het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). Ook het LAP biedt ruimte voor hoogwaardige recycling. Kan de Staatssecretaris eens onderzoeken hoe we die hoogwaardigheid vorm zouden kunnen geven? Wil ze daarbij ook bekijken wat er in de omliggende landen gebeurt? Kan de Staatssecretaris ons daarover informeren in de aanloop naar de discussie over het LAP3? Volgens mij moet dat begin 2015 in werking treden. Het zou heel mooi zijn als we in de aanloop daarnaar een discussie zouden kunnen voeren over de vraag hoe we de hoogwaardigheid van recycling daarin zouden kunnen verwerken. Kan de Staatssecretaris ook aangeven hoe die hoogwaardigheid wordt meege-

nomen in de ministeriële regeling die naar aanleiding van het Verpakkingenakkoord zal worden opgesteld?

Dan ga ik in op de afvalinzameling. Het is al gezegd door collega's: het schiet niet echt op met de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval. 65% in 2015 is het doel, maar pas in de eerste helft van 2014 wordt er een aanpak met de gemeenten opgesteld. Dan hebben ze dus nog maar één jaar de tijd, minder zelfs, want in 2015 moet er een evaluatie komen. Wat heeft het overleg met de gemeenten tot dusver opgeleverd? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de gemeenten meer van elkaar kunnen leren? Wat is het langetermijnperspectief? Denkt de Staatssecretaris aan een soort maximale hoeveelheid restafval per gemeente? Met welke denkpijles speelt de Staatssecretaris?

In veel gemeenten lopen binnenkort de contracten voor afvalverwerking af. In overleg met de VNG kun je bij een nieuwe aanbesteding telkens een hoger doel stellen, SMART geformuleerd, bijvoorbeeld het percentage hergebruik of recycling. Denkt de Staatssecretaris na over het benutten van deze kans? Wanneer zijn de cijfers over gescheiden afvalinzameling in 2012 per gemeente beschikbaar? Ze waren beloofd voor medio 2013, maar we hebben ze nog niet gezien. Wanneer kunnen we die verwachten? Tot slot een paar losse vragen. Ik hoor graag wat de voortgang van de pilot afvalloze overheid is. We kunnen immers als overheid via onze eigen processen een mooi voorbeeld geven. Ik heb berichten gekregen dat de uitvoering wat zou stokken. Het lijkt mij goed als de Staatssecretaris ons periodiek op de hoogte zou houden, samen natuurlijk met het Ministerie van BZK. Wij spreken met deze Staatssecretaris geregeld over dit onderwerp. Misschien kan zij ervoor zorgen dat er periodiek wordt bericht aan de Kamer over de voortgang.

Ik hoor dat de pilot drankkartons succesvol is. Op welke manier wordt hieraan vervolg gegeven?

Ten slotte de herziening van de EVOA-richtlijn. Mijn fractie steunt de lijn van de Staatssecretaris, maar het gaat natuurlijk niet alleen om de exporteurs in Europa; het gaat er ook om dat we de importeurs buiten Europa goed kunnen vertrouwen en dat er geen illegaal afval wordt gedumpt. Daar is eerder een rapport over geweest van de Algemene Rekenkamer, dat behoorlijk kritisch was over de internationale afvaltransporten. Ik vroeg me af of de Staatssecretaris mogelijkheden ziet om het werken met certificaten in het buitenland te verbeteren. Wellicht zouden de EU-vertegenwoordigingen die er overal in de wereld zijn, ook een rol kunnen spelen bij het periodiek checken of die certificaten terecht zijn. Deze moeten namelijk zogenaamd bewijzen dat de producten daar echt een tweede leven krijgen of goed verwerkt worden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Mulder namens de fractie van het CDA.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Voorzitter. Vandaag kwam het CBS naar buiten met een rapport over groene groei in Nederland. Alle indicatoren voor efficiënt gebruik van grondstoffen laten zien dat er minder grondstoffen worden verbruikt om een gelijke hoeveelheid toegevoegde waarde te creëren. Wel neemt het absolute niveau van de meeste grondstoffen toe. Ook laten alle indicatoren zien dat de economische kansen toenemen die voortkomen uit groene groei. Die conclusie is ook terug te vinden in het TNO-rapport Kansen voor de circulaire economie in Nederland. TNO geeft aan dat meer circulaire economie 7,3 miljard aan economische besparingen en baten kan opleveren, waarmee 54.000 banen zijn gemoeid. Dat zijn wel meer banen dan in het energieakkoord. Tijdens mijn inbreng bij de behandeling van de begroting van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heb ik bepleit om eerst met die sectoren aan de slag te gaan waarin we internationaal de grootste concurrentiedruk ondervinden. De Staatssecretaris heeft op ons verzoek

aangegeven dat zij wil bezien of er voorrang gegeven kan worden aan de chemiesector, want daar hebben we het concreet over. Gezien de actualiteit – ook afgelopen week waren er weer heel veel krantenartikelen over hoe moeilijk het allemaal gaat – willen we toch graag met volle overtuiging van de Staatssecretaris horen dat zij dit echt met voorrang gaat oppakken, samen met haar collega van Economische Zaken. Dat is echt een urgent probleem. We denken dat dit heel veel effect heeft op de werkgelegenheid in de keten als we daar nu niet met voorrang mee aan de slag gaan. Wij zouden het erg onprettig vinden als we over een paar jaar elkaar nog eens aankijken en moeten zeggen: eigenlijk hadden we toen wel wat moeten doen. Een wenkend perspectief, samen met de industrie. Natuurlijk willen ook wij geen gedoe met gevaarlijke stoffen, maar we vinden het wel belangrijk dat de overheid vertrouwen geeft aan bedrijven en dat zij die bedrijven ook vraagt om hun verantwoordelijkheid te nemen. Uiteindelijk kunnen we samen tot betere resultaten komen. Gesjoemel door bedrijven kunnen wij niet tolereren.

Een probleem is daarbij dat het aantrekkelijker is om een potentiële grondstof te verbranden dan te hergebruiken. Als je tot je door laat dringen dat dit speelt, dan moeten wij constateren dat we dat in 2013 niet meer op die manier moeten doen en dat we die verspilling moeten aanpakken. Nederland is immers gewoon een van de koplopers wat recycling betreft. Dan gaat er dus toch afval de verbrandingsinstallatie in waarmee mogelijk nog wel meer zou kunnen gebeuren.

De Staatssecretaris stelt dat zij de operationele doelstelling heeft om gemeenten van elkaar te laten leren. Hoe kunnen de gemeenten nog beter van elkaar leren? Hoe kunnen we dat aanpakken? Sommige gemeenten zijn aandeelhouders geweest van afvalverbrandingsinstallaties. Kan het zijn dat deze gemeenten een minder grote prikkel hebben om afval te reduceren en te recyclen? Wil de Staatssecretaris daar onderzoek naar doen? In het TNO-rapport wordt geadviseerd om de invloed te bepalen van de AVI's op de levensvatbaarheid van circulaire businesscases. Wij horen daarop graag een antwoord van de Staatssecretaris.

In verschillende gemeenten wordt met innovatieve systemen voor de inzameling en verwerking van afval gewerkt. Die systemen blijken vaak verrassend effectief te zijn. Onze vraag sluit aan bij eerdere opmerkingen van collega's: hoe kunnen we verder stimuleren dat gemeenten in dat opzicht beter van elkaar leren?

De stortbelasting vinden wij toch wel jobotheid. Wij krijgen signalen dat de stortbelasting negatief is voor het milieu. Daarom zouden we toch wel heel erg graag de doorrekening van deze maatregel van de Staatssecretaris willen ontvangen.

Onze complimenten voor de verduurzamingsagenda van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken. Er is veel werk verzet en diverse projecten zijn van start gegaan, waaronder een onderzoek naar plastic tasjes. We hebben hier in het verleden heel erg hard geknokt voor dit kennisinstituut en wij zijn heel erg blij dat die inzet is beloond. Een mooi voorbeeld van een suggestie van een consument op de website van het Meldpunt Verpakking betrof een verpakking van L'Oreal. Een consument gaf aan dat er erg veel lucht zat in de verpakking en dat dit onnodig was. Hij had zelf berekend hoeveel lucht erin zat. De reactie van het bedrijf op deze opmerking was de volgende. Hartelijk dank voor uw bericht over de verpakking van een gezichtsverzorging, die wij met aandacht hebben gelezen. De betreffende verpakking past niet binnen ons huidige duurzaamheidsbeleid. Wij kunnen u dan ook melden dat deze verpakking wordt aangepast en dat u het product niet meer op deze manier in de winkel zult aantreffen. Dat vind ik nog eens effectief: mensen laten meedenken van onderaf. Zo kunnen bedrijven tot verandering worden aangezet.

In een interruptie bij de PVV zei ik al dat wij bij een algemeen overleg in juli aandacht hebben gevraagd voor een Europees fonds om de

plasticsoep aan te pakken. We zijn heel erg benieuwd naar de vorderingen op dat punt van de Staatssecretaris. Dat sluit mooi aan bij het punt dat collega Manon Fokke en ikzelf hebben gemaakt met de microplastics. Ook inzake microplastics ben ik benieuwd naar een update.

Wat wij ook belangrijk vinden, is transparantie. Of het nu via een sticker moet of via een app, het is voor inwoners belangrijk om te kunnen zien wat de milieubelasting is van het product dat ze kopen. Ook bij de Minister van EZ heb ik daar al aandacht voor gevraagd. Het lijkt mij goed om dat hier ook onder de aandacht van de Staatssecretaris te brengen. We hopen dat zij daarin samen optrekt met de Minister van Economische Zaken.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Leenders heeft nog een vraag aan u.

De heer **Leenders** (PvdA): Eigenlijk een opmerking. Als het initiatief van mijn collega Fokke ook het uwe was, dan heb ik u tekortgedaan. Excuus daarvoor dan.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Oké.

De **voorzitter**: Dat wordt dankbaar in ontvangst genomen. Het woord is aan mevrouw Dik-Faber namens de fractie van de ChristenUnie.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Voorzitter. Wij gaan in Nederland van een afvaleconomie naar een circulaire economie, waar grondstoffen worden hergebruikt. De Staatssecretaris heeft hiervoor de brief Van Afval naar Grondstof geschreven, met acht mooie doelstellingen. Deze zijn echter nog niet echt SMART geformuleerd. Daarom heb ik een aantal vragen voor de Staatssecretaris. De recyclingindustrie gaat naar volledig circulair in 2040. Daar kiest zij voor. Doet de Staatssecretaris dat ook? Gaat de Staatssecretaris meetbare tussentijdse doelen formuleren, bijvoorbeeld over het inventariseren waar op nationaal niveau of in Europa blokkerende regelgeving zit? Ik doel bijvoorbeeld op de REACH-regelgeving. Kiest de Staatssecretaris ook voor ketenaansprakelijkheid, waarbij alle schakels in de keten verantwoordelijk zijn voor het eindresultaat? Is de Staatssecretaris bereid om te komen met een recyclingfonds dat een eenmalige bonus uitkeert aan gemeenten die goed presteren, te betalen door een malus voor gemeenten die achterblijven? TNO heeft aangetoond dat een eenmalige investering van 4 tot 8 miljard elk jaar opnieuw 1 miljard oplevert en veel nieuwe banen, een enorme kans. Wat gaat deze Staatssecretaris doen om alle betrokkenen – gemeenten, producenten, verpakkers en recyclingbedrijven – op één lijn te krijgen? Ik krijg nu namelijk de indruk dat er veel energie wordt gestoken in praten en onderzoeken, waardoor de zo noodzakelijke omslag naar een circulaire economie onnodig vertraagd wordt.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ik ben blij met de woorden van mijn collega van de ChristenUnie. Ik hoorde haar in het begin iets zeggen over het in kaart brengen en opruimen van blokkerende regelgeving. Daar ben ik blij mee. Zij noemde ook REACH daarin, als het gaat om de opslag en het verwerken van chemische spullen. REACH vinden wij een gedrocht, gegeven hoe het in elkaar zit. Als nu blijkt dat we bijvoorbeeld een aantal artikelen uit REACH zouden kunnen schrappen, vind ik mevrouw Dik-Faber dan aan mijn zijde?

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Mijn pleidooi ging over het opruimen van wet- en regelgeving die een circulaire economie in de weg staat. Het kan ook zijn dat regelgeving aangepast moet worden. Daar moeten we met elkaar naar kijken. Volgens mij wil de Staatssecretaris dat inventariseren. Mij is op dit moment niet duidelijk wanneer die inventari-

satie plaatsvindt en wanneer de regelgeving dan ook daadwerkelijk is aangepast. Dat vraag ik aan de Staatssecretaris. Wat mij betreft is die circulaire economie ontzettend belangrijk, dus hoe eerder hoe liever.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Is mevrouw Dik-Faber het met mij eens dat het voorstel van de VVD om een stukje Europese regelgeving in Nederland te schrappen, toch wat lastig te implementeren is?

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik begrijp heel goed dat dit niet van de ene op de andere dag geregeld is. De nationale regelgeving aanpassen is uiteraard vele malen makkelijker dan daar in Europa de handen voor op elkaar te krijgen, maar ik denk wel dat dit moet gebeuren. Europa werkt toe naar een circulaire economie. Dan is het ook goed om te kijken waar de Europese regels een dergelijk systeem in de weg zitten. Ik zou het goed vinden als Nederland daarin een voortrekkersrol nam. We hebben een heel sterke recyclingbranche. Ik denk dat onze recyclingindustrie enorm geholpen zou zijn door in Europa een voortrekkersrol te pakken en te bezien welke regels aangepakt moeten worden. Ik ben mij er uiteraard van bewust dat dit niet van de ene op de andere dag geregeld zal zijn.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Op dat punt delen D66 en de ChristenUnie denk ik de inzet. De einde-afvalcriteria bijvoorbeeld zijn echt iets waar we in Europa hard aan moeten werken. Die moeten dusdanig vormgegeven worden dat zij geen belemmering vormen voor de circulaire economie. Ik trek daarin graag samen met de ChristenUnie op. Dat is iets anders dan de vraag of wij met haar van mening zijn dat we in Nederland een gedeelte van de REACH-verordening moeten schrappen, want dat is gewoon vrij lastig. Maar volgens mij zitten in ieder geval de ChristenUnie en D66 hierin aardig op één lijn.

De **voorzitter**: De heer Dijkstra heeft nog even zitten kauwen, maar hij heeft toch nog een vervolgvraag naar aanleiding van zijn eerste interruptie.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Hier wreekt zich het eurofiële karakter van zo'n REACH-verordening die door D66 ruim ondersteund wordt. Tegelijkertijd zijn er allerlei ontwikkelingen gaande waarbij een simpel persoon met een speelgoedwinkel misschien wel € 25.000 in één keer moet neertellen, om alleen maar te voldoen aan die gekke Europese regelgeving. Als we daar een vereenvoudiging in kunnen aanbrengen zonder daarmee voorbij te gaan aan de doelstellingen van REACH, dan zal mevrouw Dik-Faber het toch met mij eens zijn dat we dat echt met elkaar moeten proberen? Ik ondersteun haar als wij dat samen met de Staatssecretaris kunnen oplossen.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik zie hier allemaal mooie samenwerkingsverbanden ontstaan, samen met D66 en de VVD, kijk aan! Ik word direct gewaarschuwd door een paar andere collega's. De ChristenUnie kiest voor de circulaire economie. Laten we met elkaar kijken waar de regelgeving geschrapt of aangepast moet worden om dat doel te bereiken. Daar ga ik voor, en iedereen die daarover met mij wil nadenken, is van harte welkom.

Voorzitter. Het TNO-rapport is glashelder over de verlamme werking van de overcapaciteit van de afvalverbrandingsinstallaties. Voor de ChristenUnie is dit dan ook prioriteit nummer één. Ik hoorde net het CDA voorstellen om een onderzoek te doen naar de financiële betrokkenheid van gemeenten en om te bezien of die bevorderlijk is voor het aandeel recycling. Ik vind dat heel zinvol en wil mij graag bij dat verzoek aansluiten. Ik vraag ook de Staatssecretaris naar de mogelijkheden voor een slimme verbrandingsheffing om ervoor te zorgen dat herbruikbaar

afval niet wordt verbrand. Daarbij moeten we natuurlijk wel voorkomen dat herbruikbaar afval de grens over gaat om in het buitenland te worden verbrand.

Dan wil ik ingaan op de pilot van de drankenkartons. Hoe staat het daarmee? De ChristenUnie wil dat de Staatssecretaris gescheiden inzameling hiervan voortvarend aanpakt. Producenten van drankenkartons betalen elk jaar enkele miljoenen euro's mee aan de verpakkingenbeheersbijdrage. Gemeenten krijgen dit geld via het afvalfonds, maar intussen worden de drankenkartons verbrand. Producenten betalen dus voor recycling die niet gebeurt en gemeenten die besluiten om drankenkartons wel goed te recyclen, moeten dat uit eigen zak betalen. Ik vind dat de omgekeerde wereld. Ondertussen loopt Nederland in Europa wat de drankenkartons betreft, hopeloos achter. In België wordt al 78% gerecycled, in Duitsland 71%. De Staatssecretaris zet in de EU-consultatie voor nieuwe afvaldoelen in op slechts 50%. Waarom zo'n lage ambitie? De ChristenUnie pleit voor een roadmap, waarbij we rekening houden met de achterblijvende landen, maar waarbij het doel van een hoogwaardige circulaire economie blijft staan. De Europese doelstelling mag toch niet het excuus zijn voor Nederland om de doelstelling ook slechts op 50% te zetten? Laat dat onze eer te na zijn.

Dan kom ik op het Basisdocument monitoring van verpakkingen. Dit stelt mij absoluut niet gerust. In de raamovereenkomst verpakkingen is afgesproken dat er minimaal 90 kiloton kunststofafval wordt gerecycled in 2013, als toets of het statiegeld kan verdwijnen. Echter, de definitie voor recycling is verruimd tot al het materiaal dat wordt aangeboden voor recycling. Vervuiling telt dus ook mee. Ik noemde net al in een interruptie-debatje met de heer Leenders de yoghurt in pakken en de stukjes hout. De ILT toonde bovendien eerder al aan dat bij recyclers ook nog tot 30% rendementsverliezen kunnen optreden. Kortom, er wordt door creatief rekenen straks bewezen dat het goed gaat met de recycling, terwijl dat helemaal niet zo is. Intussen is dan wel op grond van deze cijfers het statiegeld afgeschaft. De ChristenUnie blijft een lans breken voor statiegeld. Het is niet alleen belangrijk voor hoogwaardige recycling, maar ook voor het voorkomen van zwerfafval. Vandaag nog liet iemand mij weten: ik raap elke dag op de route naar het station rotzooi op; bierflesjes kom je nooit tegen, maar blikjes, kartonnetjes en kleine petflesjes des te meer. Ik heb bij dit punt twee vragen. Waarom moeten alleen de nieuwe petstatiegeldflessen voldoen aan minimaal 25% recycelaat? 40% van de petflessen, de kleintjes, heeft geen statiegeld. De ChristenUnie wil dat hier dezelfde normen voor gelden. Waar is de uitwerking gebleven van het principe dat de recycling van kunststofafval zo hoogwaardig mogelijk moet zijn en dat dit onderdeel zou zijn van de monitoring?

Dan nog het puntje elektronica. Exporteurs van tweedehandsapparatuur worden verplicht om vooraf te testen of de apparatuur werkt. Hoe wordt dit echter gehandhaafd? Welke partijen worden betrokken bij het optuigen van de instrumenten om dit te handhaven, zodat het effectief is en niet alleen maar bureaucratie oplevert? De ChristenUnie stelt voor dat partijen die elektronische afval verwerken, gecertificeerd worden en dat de registratieplicht voor oude apparaten wettelijk wordt vastgelegd, zodat er geen freeriders ontstaan die alsnog oude apparaten dumpen.

Tot slot. De fractie van D66 vroeg al naar het overleg over restafval met de gemeenten. Ik sluit mij daarbij aan. Hoe staat het met de uitvoering van mijn motie om strikter te handhaven bij milieustraten en om onderzoek te doen naar de verplichte nasortering van restafval?

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de Kamer. De Staatssecretaris heeft gevraagd om een schorsing van een kwartier.

Schorsing 16.05 uur tot 16.20 uur

De **voorzitter**: Wij hervatten het overleg en gaan luisteren naar de Staatssecretaris in eerste termijn. Ik verzoek haar om allereerst aan te geven hoe zij haar beantwoording wil opbouwen.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Ik zal beginnen met het algemene verhaal, en dan ingaan op huishoudelijk afval, de diverse afvalstromen, de verpakkingen, de plasticsoep, EVOA, de stortbelasting en aparte afvalverbranders. Ik zal die aan het einde doen, zodat de heer Van Gerven zich daarop in ieder geval op kan voorbereiden.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor dat we aan het eind van ieder blokje de interrupties doen. Ik sta er twee per persoon toe. Het woord is aan de Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Ik heb een aantal keren bepleit dat afval sexy is. Dat heb ik ook gedaan op een conferentie waar alle gemeenten aanwezig waren. Vandaag wordt maar weer duidelijk dat het inderdaad zo is, als je ziet met welk enthousiasme iedereen zich stort op afval. Straks moet deze commissie heel andere dingen gaan doen, omdat we dan geen afval meer hebben, maar alleen nog grondstoffen. Dat is natuurlijk ons doel: we willen Van Afval naar Grondstof (VANG) en dat programma zet het dichterbij brengen van een circulaire economie op nummer één.

In Nederland doen we het heel goed wat afval en recycling betreft, want 80% van onze afval wordt gerecycled. Ik meen echter dat meer mogelijk is, en voel mij daarin zeer gesteund door de ambities die in deze commissie leven. Mevrouw Mulder vroeg welke sectoren voorrang krijgen en zij doelde met name op de chemie. We hebben daarover eerder van gedachten gewisseld. Ik heb de Kamer toen ook verteld dat er een aantal problemen is, maar dat we al in gesprek zijn met de sector om te bezien hoe we recycling en het sluiten van de keten bij de chemie kunnen bewerkstelligen. Of dat als eerste lukt, weet ik niet, maar in ieder geval ben ik wel met de sector in gesprek. Dat gebeurt prioritair, maar er liggen wel hobbels op de weg. Die heb ik in de brief huishoudelijk afval ook genoemd, en wel op het gebied van voedsel, textiel, kunststof en beton. Ik heb eergisteren op de Innovatie-estafette een green deal getekend voor de betonketen. Dat was erg grappig. Voorzitter, ik weet dat ik snel moet antwoorden, maar ik wil dit toch even vertellen. Er werden drie runner-up-awards uitgedeeld. Er kwamen keurig twee dames voor de eerste en een dame voor de tweede, en voor de beton stonden gewoon twaalf mannen op het podium die zeiden: dit is de keten. Als je dat enthousiasme ziet, dan zie je ook hoe een keten sluiten werkt en hoe zo'n green deal vanuit het hart ondertekend wordt.

De **voorzitter**: Zelfs de voorzitter van deze commissie heeft in de beton gewerkt, dus kunt u nagaan.

Staatssecretaris **Mansveld**: Kijk, dan moet u ook die passie voelen. Ik wil samen met de stakeholders komen tot een inventarisatie en prioritering voor ketens, met aandacht voor de chemie, zoals mevrouw Mulder aangeeft. Dat is best wel ingewikkeld, omdat het daar natuurlijk ook om ingewikkelde stoffen gaat. Ik wil ook rekening houden met de milieuwinst die te bereiken is in bepaalde ketens. Eigenlijk geldt voor bijna alle ketens dat betere repareerbaarheid en recycleerbaarheid nieuwe kansen bieden. Dat doet mij denken aan wat mevrouw Van Veldhoven stelde, namelijk dat de fietsmaker en de kledingmaker eigenlijk ook een rol spelen. Dat is natuurlijk zo, want zij verlengen de levensduur en bruikbaarheid van een product. Het is niet alleen de keten, het is ook een attitude van mensen. Laat je je fiets repareren? Ik denk dat dit eerder aan de orde is dan dat je je kleren laat repareren, maar in de steden waar ik

kom, zie ik dat toch veel kledingreparatiebedrijven opgezet worden. Ik zie het belang daarvan in, maar het betekent dat het individu, dat u, ik en wij allen, die attitude wel moeten hebben. Dat lijkt mij wel spannend. Ook op het gebied van huishoudelijk afval, waar ik straks op kom, speelt de attitude van mensen een rol. Dat betekent dat de zaken langzaam gaan, maar in mijn beleving gestaag. Dat zie ik bij energie, bij groene groei en bij afval. Twintig jaar geleden deden we flessen niet apart, nu vinden we het normaal om dat wel te doen. Die intentie moet voortgezet worden. We zijn nog bezig met het ontwikkelen van het programma. Ik heb een aantal onderwerpen gehoord van mevrouw Van Veldhoven, maar ook van mevrouw Dik-Faber. Ik hoop dat ik de Kamer nog voor de kerst kan verrassen met de uitwerking van de brief, waarbij we concreet invulling geven aan de acht doelen die we ons gesteld hebben en ook aan hoe we dat gaan doen. Daar zal de Kamer al die punten in terugvinden. Daarin zullen ook meetbare doelen staan. Die zijn belangrijk.

Mevrouw Dik-Faber zei: u gaat tot 2040, evalueert u tussendoor? Ja, dat lijkt me logisch, want we willen natuurlijk weten of we op koers liggen. De uitdaging zit in meetbare doelen en die kunnen wij wel vaststellen, maar uiteindelijk moet de keten het doen. Daarom is het zo belangrijk dat we met de branches en met de ketens in gesprek blijven en dat we RWS, PBL en RIVM ondersteunen bij het monitoren en het verzamelen van de data. Dit ook omdat ik graag de onafhankelijkheid geborgd wil hebben bij het monitoren. Ik verwacht dat de Kamer voor de kerst of in de eerste week na het kerstreces de volgende stap krijgt, een uitwerking van de brief van 20 juni. We hebben immers ondertussen niet stilgezeten en ik denk dat dit overleg heel belangrijk is voor de input daarvan. Op het gebied van onderzoek naar consumentenpatronen bijvoorbeeld hebben we twee pilots lopen, een voor kleding en een voor voedsel. Het doel is om de voorhanden zijnde wetenschappelijke kennis in de praktijk te brengen. Dat wordt uitgewerkt tot een consumentenstrategie, die in de loop van 2014 naar de Kamer komt. Ik ben heel blij met alle vragen van de Kamer. Tegelijkertijd blijkt dat we helemaal in dit onderwerp zitten en dat we het ook al goed doen. Ik ben heel blij dat de Kamer daarom vraagt.

Volgen wij de ontwikkelingen in het buitenland? Ja. Wij praten bij gemeenten heel veel over best practices en ik bekijk en gebruik graag de goede voorbeelden uit het buitenland bij de uitwerking van dit programma. Gevraagd is ook of we het RLI-advies erbij betrokken hebben. Ja, en ook dat zal de Kamer weer terugvinden in de verdere uitwerking. RLI heeft heel bruikbare aanbevelingen gedaan en ook die nemen we weer mee.

Voor belemmerende wetgeving wil ik graag een centraal informatiepunt opzetten, dat samen met de ketenpartijen belemmeringen inventariseert en probeert weg te nemen. Dat is wat de overheid ter ondersteuning kan doen, belemmeringen wegnemen. De eerste stap is een goede analyse van het knelpunt. Dat doen we dan met de betrokken partijen. Op basis van die analyse wordt het knelpunt opgepakt en als dat mogelijk is, opgelost. Als je kijkt naar de EVOA, naar REACH en de einde-afvalcriteria, dan zullen we dat structureel onderzoeken. Het doel van het coördinatiepunt is gestructureerd te werken aan blijvende oplossing. Ik vind het heel belangrijk dat het een transparant systeem is. In 2014 zullen we hiermee starten.

Over het grondstoffenlabel is al eerder gesproken, in positieve en in negatieve zin. Dat gebeurde ook vandaag weer, zo hoorde ik in de inbreng van de leden. Op 29 mei werd het voorgesteld. Het is de bedoeling dat het label informatie bevat over de samenstelling van een product. Het wordt door de producent meegeleverd. Ik denk dat de heer Dijkstra een punt heeft als hij zich afvraagt wat de branche wil en wat het bedrijfsleven wil. In overleg met VNO-NCW en de Groene Zaak is een haalbaarheidsstudie gestart, waarbij men kijkt naar de lastendruk van een dergelijk label. De insteek is voorsnog dat een grondstoffenlabel een vrijwillig toe te

passen instrument is. Ik zie mevrouw Van Veldhoven instemmend knikken. De resultaten van het onderzoek verwacht ik voor de zomer.

De meubelindustrie werd als sector genoemd. Dat is een van de sectoren, een van de bedrijfstakken die geconsulteerd worden en die hier waar mogelijk in het vervolg een rol in gaan spelen. Ik zie heel goed de punten van de heer Dijkstra. Ik denk dat mevrouw Van Veldhoven die ook ziet, maar tegelijkertijd kijkt een aantal branches daar ook zelf naar. Als je daar het woord «vrijwillig» aan koppelt en ervoor zorgt dat VNO-NCW erbij betrokken is, evenals de Groene Zaak, dan denk ik dat we er een goede start maken in het onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.

Door de PvdA is de vraag gesteld wat de inzet is voor reparatie en of bevorderd kan worden dat er reparatie- en onderhoudshandleidingen geleverd worden bij apparaten. Hergebruik en reparatie van goederen is afvalpreventie en een belangrijk element van de circulaire economie. De kringloop- en reparatiesector is aanwezig in Nederland. Dat is goed, maar het kan beter. Afval is hier een volwassen onderwerp, maar je ziet ook waar het beter kan. De kringloop- en reparatiesector is ook als werkvoorziening van belang voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De sector werkt aan de eigen kwaliteitsverbetering via certificering. De inzet is om samen met de sector na te gaan of de infrastructuur voor hergebruik en reparatie versterkt kan worden. Ik zei het net al over kledingreparatie. Je ziet dat die een plek heeft gekregen in de samenleving. Ik woon in een studentenstad en daar merk je dat er meer van dat soort zaakjes zijn. Dat is heel goed. Je kunt niet jong genoeg leren dat je zorgvuldig met dingen moet omgaan.

Over hoogwaardige recycling hebben we het een aantal keren gehad. De roep om meer hoogwaardige recycling komt steeds terug. Ook daarvan heb ik gezegd dat ik ernaar ga kijken. Ingewikkeld is met name – dat is een aantal keren gezegd in het debat met mevrouw Van Veldhoven en mevrouw Dik-Faber – de vraag wat die hoogwaardige recycling precies is. Het onderwerp is een belangrijk onderdeel van het programma Van Afval naar Grondstof en in 2014 wordt in overleg met deskundigen uit de afvalbranche en de wetenschap bezien voor welke afvalstoffen het zinvol en mogelijk is om een onderscheid te maken tussen hoogwaardige en laagwaardig recycling. We zullen ook in kaart brengen of er ongewenste neveneffecten zijn van het alleen in Nederland voorschrijven van een bepaalde manier van recycling. We willen bijvoorbeeld niet dat het afval naar het buitenland gaat als we hier in Nederland een hoogwaardige vorm van recycling voorschrijven. Ik hoef maar het TAG-dossier te noemen.

Voorzitter. Dat was mijn eerste blok.

De **voorzitter**: Ik sta in totaal twee interrupties toe in de eerste termijn van de Staatssecretaris, zodat we nog tijd overhouden voor een tweede termijn. De leden mogen die twee interrupties uiteraard inzetten wanneer zij willen.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Ik weet niet wat er nog komt, maar hoop dan maar dat mijn verdere vragen in de volgende blokken goed beantwoord worden. De Staatssecretaris zei: we zitten voor het grondstoffenlabel aan tafel met de Groene Zaak en met VNO-NCW. Dat laatste baart mij eigenlijk wel zorgen, want VNO-NCW is er vooral voor de heel grote bedrijven, de multinationals. Ik doel juist op de mkb-bedrijven, de maakindustrie. Daar wordt men geconfronteerd met dit soort plannen. We kunnen prachtige plannen hebben voor de grote multinationals, die daar ook allemaal hun akkoord voor geven, maar hoe werken die plannen uit voor het mkb? Daar verdienen wij immers ons geld in. Ik zou graag willen dat de Staatssecretaris bijvoorbeeld de FME aan tafel had daarover, of een andere brancheorganisatie die het mkb vertegenwoordigt. Die zouden in

de plaats moeten komen van VNO-NCW, want daar ben ik niet echt van onder de indruk.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik wil met alle plezier kijken of ook andere brancheorganisaties willen aansluiten. VNO-NCW en MKB-Nederland wonen al samen in de Malietoren en ik weet dat deze organisaties specialisten in huis hebben voor de specifieke onderwerpen waar het om gaat. Ik wil de heer Dijkstra met alle plezier toezeggen dat we daar heel alert op zijn en goed naar kijken. Het gaat om een haalbaarheidsstudie en die komt naar de Kamer toe. Het gaat niet helemaal zonder toezicht vanuit de Kamer en het resultaat komt hier vanzelf weer op tafel. Ik neem de opmerking mee.

De **voorzitter**: Dan gaan we verder met het huishoudelijk afval.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Ook daar hebben meerdere fracties op ingezet, eigenlijk met de vraag wat ik ga doen aan huishoudelijk afval binnen mijn programma. Gevraagd is ook naar percentages, naar de percentages van België en Duitsland. Die komen zo terug onder het kopje verpakkingen.

Huishoudelijk restafval is een belangrijke stroom met heel veel potentie. Ik heb al eerder tegen de Kamer gezegd dat we al op een hoog percentage zitten. Nu gaat het moeilijk worden, maar nu moeten we die procenten gaan vergaren. Dat moet individueel, bij elke deur, bij iedere flat en in elk huis gebeuren. We zien dat veel bereikt is en dat de mensen in de straat en bij u en mij om de hoek ook wel willen meedoen. Toch wordt er nog te veel recyclebaar materiaal verbrand. De gemeenten hebben daar hun eigen verantwoordelijkheid in. De gemeenten vullen dat op hun eigen manier in. In de laatste jaren ondernomen pogingen om tot structurele verbetering te komen, werden belemmerd door onvoldoende samenwerking in de keten. Dat is heel jammer, want daar ligt nu juist de potentie. Er zijn namelijk heel veel gemeenten die juist heel goed presteren. Ik heb bij gemeenten altijd de neiging om naar mevrouw Mulder te kijken, maar dat komt door het lokale klimaatbeleid. Dit was even een zijstap. Ik wil die situatie graag doorbreken. Daarom ben ik met de gemeenten een toekomstvisie aan het ontwikkelen. Ik wil heel goed kijken naar de rollen die alle partijen hebben. Op basis van die visie wil ik verdere stappen ondernemen. Ik heb er al eerder op gewezen dat het gaat om het gedrag van burgers, maar dat geldt natuurlijk ook voor organisaties: het moet verinnerlijkt worden. Ik ben het helemaal eens met mevrouw Dik-Faber als zij zegt dat we de doelen niet mogen loslaten. We gaan voor die doelen. Dat is niet altijd makkelijk, maar ik vind dat we daar heel vasthoudend in moeten zijn. We moeten immers meters maken. In Q1 2014 komt de visie er, en in Q2 wil ik graag komen tot afspraken over een gezamenlijke aanpak met de gemeenten. Ondertussen zitten we niet stil. Ik ben op een congres geweest van gemeenteambtenaren waar het over afval ging en hoe men daarmee omgaat. Ik ben ook bij een aantal gemeenten op bezoek geweest. Dan zie je inderdaad dat sommige gemeenten briljante dingen bedenken, maar hoe breng je dat dan naar een van de andere honderd gemeenten die er zijn? Dan heeft de heer Dijkstra naar de doelstellingen gevraagd. In augustus 2011 heeft mijn voorganger als doel geformuleerd om in 2015 te komen tot 60% à 65% gescheiden inzameling. Het is nu iets boven de 50% en bij het vaststellen van de gezamenlijke aanpak gaan we ook bezien hoe we naar die 60% à 65% komen. Belangrijk vind ik dat alle partijen vanuit een eigen duidelijke rol zelf de ambitie hebben om die stappen te zetten. Dat is voor mij de belangrijkste inzet op dit moment.

De heer Leenders heeft gevraagd naar afval in openbare ruimtes. Hij heeft ook zo ongeveer elke openbare ruimte genoemd. Onderwijs, horeca, kantoor, winkel, diensten. Ik ga met de maatschappelijke partijen in

overleg om hier afspraken over te maken, zodat deze stromen meer en beter gerecycled worden. Bij voorkeur wil ik dat vastleggen in een Green Deal. Een gezamenlijk doel van 65% lijkt mij dan ook heel reëel.

Mevrouw Van Veldhoven vroeg wanneer de cijfers beschikbaar komen. In december 2013 komen de details per gemeente beschikbaar. Omdat het heel wat gemeentes zijn, week ik niet of het niet misschien januari 2014 wordt, maar dat verwacht ik op korte termijn te weten. Mevrouw Dik-Faber heeft gevraagd hoe het staat met de uitvoering van haar motie over milieustraten. Nog dit jaar wordt er gestart met de uitvoering van die motie. In eerste instantie gaan we een aantal interviews houden. Dat moet een eerste beeld geven van het aantal en de soorten afvalstromen die de gemeentelijke milieustraten uitsorteren. Vervolgens willen we een representatieve steekproef doen, waarschijnlijk bij tachtig locaties. Dan willen we in beeld brengen wat de milieustraten zelf uitsorteren en wat de bestemming is van de container met reststofafval, verder sorteren of verbranden. Daarover willen wij de Kamer rapporteren. De rapportage komt in de tweede helft van 2014. De resultaten willen we meenemen in het VANG-programma.

Mevrouw Dik-Faber vroeg ook of we iets gaan doen met de suggestie om een recyclefonds in te stellen. Ik heb die suggestie gezien en wil die mogelijkheid bekijken, maar ik vind wel dat daar draagvlak voor moet zijn bij de gemeenten. Ik wil dat niet eenzijdig opleggen. Daarmee ben ik weer terug bij het gedrag. We hebben de grote slagen gemaakt. Nu moeten individuen en gemeenten verinnerlijken dat het anders moet. Ik ben daarover in overleg en neem de suggestie mee.

De voorzitter: Zijn er vragen over dit onderdeel? Zo niet, dan gaan wij door met het volgende blok.

Staatssecretaris **Mansveld:** Dan kom ik bij de verpakkingen. Daarover hebben we al eerder diepgaand gesproken. De meningen daarover zijn ook niet op een lijn, maar ik denk dat het doel door iedereen gedeeld wordt. Dit is een goed voorbeeld van een dossier dat past binnen ons programma Van Afval naar Grondstof. Het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken dat de duurzaamheidsagenda heeft opgesteld, werkt transparant. Het instituut gaat in beeld brengen wat praktisch en technisch de hoogst haalbare doelstellingen zijn en deze kunnen vervolgens het gezamenlijke ambitieniveau worden. Daar hebben we het ook eerder over gehad. De inzichten van het instituut zijn een belangrijke bouwsteen en de afspraken uit de raamovereenkomst worden zoveel mogelijk opgenomen in het nieuwe besluit verpakkingen. Ik streef ernaar, nog dit jaar het ontwerpbesluit aan de Kamer voor te leggen. In december stuur ik de Kamer zoals afgesproken in de raamovereenkomst de voortgangsrapportage over het eerste jaar. In die maand wordt ook de pilot drankenkartons afgerond door het kennisinstituut. Op basis van de resultaten zal ik in de eerste helft van 2014 besluiten hoe om te gaan met dit soort verpakking. Dat doe ik na overleg met de partijen uit de raamovereenkomst.

De heer Dijkstra vroeg hoe ik de monitoring van de raamovereenkomst ga regelen. Dat gebeurt jaarlijks, de eerste keer in december 2013. De vooruitblik is dat het goed gaat. Gevraagd is welk cijfer ik geef aan die voortgang. Ik ben niet zo van de cijfers en ranking is altijd een beetje ingewikkeld, maar ik zou zeggen een 8.

De heer Leenders heeft gevraagd naar de monitoring van de raamovereenkomst en de rol van de inspectie daarbinnen. Ik zei al dat de raamovereenkomst jaarlijks wordt gemonitord en daarover wordt er gerapporteerd aan de Kamer. Dit gebeurt door de partijen uit de raamovereenkomst en dus niet door de ILT, maar de systematiek is wel met de ILT afgestemd. De eerste rapportage volgt binnenkort. De heer Leenders vroeg ook naar de pilot gescheiden inzameling van drankenkartons en de resultaten daarvan.

Met de scheiding aan de bron van drankenkartons lopen we achter, stelt de heer Leenders. Ik heb met het verpakkende bedrijfsleven en de VNG afspraken gemaakt over een pilot voor drankenkartons, dit om meer inzicht te krijgen in de kosten en effecten van de inzameling ervan. Deze pilot van een half jaar wordt nu uitgevoerd door het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken. Dit jaar nog komen de resultaten beschikbaar. Begin volgend jaar trekken we conclusies en daarna bepalen we de landelijke afspraken en daarover informeer ik de Kamer.

Mevrouw Van Veldhoven vroeg hoe het geïmplementeerd wordt als er na die pilot een positief besluit komt. Wij moeten eerst de resultaten afwachten. De kosten, de milieueffecten en de praktische haalbaarheid moeten de argumenten geven om de keuzes te maken. Als besloten wordt om de recycledoelstellingen vast te stellen voor drankenkartons, wil ik dat zo snel mogelijk wettelijk verankeren. Ik overweeg om alle mogelijkheden op te nemen in de vernieuwde Algemene Maatregel van Bestuur die ik waarschijnlijk in januari aan uw Kamer voorleg. Op grond van die resultaten en na consultatie van de partijen uit de raamovereenkomst zal ik beoordelen of en wanneer ik de bepalingen omtrent drankenkartons in werking laat treden. Ik sluit echter niet uit dat een positieve uitkomst ook op een andere manier tot de dan gewenste inzameling gaat leiden. Ik rapporteer hierover aan de Kamer. Daar kom ik op terug.

Mevrouw Dik-Faber vroeg waarom onze ambitie zo laag is. Ik vind met haar dat wij de ambitie moeten hebben van België en Duitsland. Daar is het gelukt. Daar moeten we naar kijken. Ik zie dat wij in de hele EU geen achterblijver zijn, maar ik zie wel dat andere landen voorloper zijn. Voor Nederland wil ik doelen vaststellen op basis van de resultaten van de lopende pilot. Als andere landen het echter zo goed kunnen doen, kunnen wij ook niet achterblijven. Ik kom daar dus op terug, maar ik neem wel in ogenschouw dat verschillende landen verder zijn dan wij.

Dan kom ik op de yoghurt en het stukje hout van mevrouw Dik-Faber. De afspraken zijn duidelijk: de 90 kiloton wordt gemeten zoals alle recycling wordt gemeten, dus invoer bij de recycler. Dat betekent dat de yoghurt niet meetelt. Er wordt niet creatief gerekend.

De heer Van Gerven vroeg naar het meetpunt recycling. Waarom hebben we er niet voor gekozen om de recycling van kunststof te meten na het recyclingproces in plaats van daarvoor? Over dit punt is de afgelopen jaren veel discussie geweest. Daarom hebben we in de raamovereenkomst afgesproken om hier duidelijke afspraken over te maken. Gemeten wordt op het moment dat kunststof voldoet aan de specificaties voor recycling en op basis daarvan zijn ook de recyclingpercentages afgesproken. Die afspraken zijn opgenomen in het basisdocument. Dat is in overleg met de stakeholders gedaan en de ILT kan hierop handhaven. Deze afspraken sluiten aan op het meetpunt in de keten, zoals het ook Europees bepaald is en gehanteerd wordt in de praktijk.

Aangaande de duurzaamheidsagenda vraagt de heer Dijkstra waarom kunststofbedrijfsafval uitgezonderd is. In het programma worden alle afvalstromen aangepakt die onder de doelstelling vallen, dus ook bedrijfsafval.

Mevrouw Dik-Faber vroeg waar het begrip «hoogwaardigheid» is gebleven in de prestatiegaranties. Dat is opgenomen in de prestatiegaranties. Van de 90 kiloton moet 45% hoogwaardig zijn, en hoogwaardig is in dit geval een pure stroom. Mevrouw Dik-Faber vroeg voorts waarom er geen doelstelling is voor het gebruik van het pet-recyclaat van alle petflesjes. Deze doelstelling is erg relevant. Ze is ook opgenomen in de verduurzamingsagenda en zal er zeker komen.

De **voorzitter**: Wij doen een rondje interrupties en beginnen bij mevrouw Van Veldhoven.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Het afsluiten van het verpakkingenconvenant was een heel proces, waarin aan allerlei kanten elementen in het convenant werden gezet. Twee dingen waren voor mijn fractie heel erg belangrijk, ten eerste de hoogwaardige recycling en ten tweede dat het daar waar het kennisinstituut aan de gang ging, om de hoogst haalbare doelen ging. Ik vraag mij af hoe die twee elementen zullen terugkomen in de regelgeving waarin het convenant straks vertaald zal worden. Er is al gesproken over een AMvB of een ministeriële regeling. Hoe komen die twee elementen daarin terug?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik zei al dat ik eerst wil kijken naar het woord «hoogwaardig». Dat is ingewikkeld. Het komt dus terug, maar hoe, daar kijk ik nog naar. Zodra we de regeling of de AMvB voorleggen, moeten we er goed op letten hoe dat erin staat. Daar wordt nog naar gekeken.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): En de hoogst haalbare doelen?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik hoor van mijn medewerkers dat ze allebei terugkomen in de regelgeving.

De heer **Van Gerven** (SP): De Staatssecretaris beantwoordt mijn vraag in algemene zin, maar ik had twee dingen gevraagd. Kan er niet gewoon gemonitord worden op basis van wat er feitelijk gebeurt in plaats van op basis van ramingen? Ik pak de tekst er maar even bij om mijn vraag te verduidelijken. «Voor elk van de materialen wordt gevraagd de hoeveelheid afval in recycling, energierecuperatie en totaal aan nuttige toepassing te rapporteren. Hier wordt niet gevraagd om aan te geven welke gegevens gebaseerd zijn op feitelijke metingen en welke op aannames». Er zijn dus metingen en aannames. Die worden bij elkaar gevoegd en dan komt daar iets uit. Wij bepleiten om alleen uit te gaan van metingen en niet van aannames.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik wil op deze vraag terugkomen in tweede termijn. De heer Van Gerven las heel snel een alinea op, en die wil ik zo even zelf terugzien.

De heer **Van Gerven** (SP): Dat is goed voorzitter. Ik citeerde uit het Advies Basisdocument Monitoring Verpakkingen van 23 juli 2013, bladzijde 16. Dan kan dat erbij gepakt worden.

Ik had ook een tweede element, namelijk de kwaliteitsvraag en de gemengde stromen. Als je stromen hebt die vervuild zijn, gaat het om de pure stof. Die moet bepaald en gemeten worden. Je moet dus niet meten wat er het recyclebedrijf binnenkomt, maar wat er aan het eind schoon uitkomt. Dat moet het uitgangspunt zijn van verdere besluitvorming.

De **voorzitter**: Ik meen dat ik de reactie daarop al gehoord heb, maar de Staatssecretaris wil het vast herhalen.

Staatssecretaris **Mansveld**: Daar heb ik al wat over gezegd, maar dat noemde de heer Van Gerven een «antwoord in zijn algemeenheid». Ik neem dit punt mee met de eerste vraag en kom er in tweede termijn op terug.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik kan mij aansluiten bij de laatste vragen die door de SP gesteld zijn. Dat was ook mijn belangrijkste vraag. In dit blokje kwam ineens heel erg veel. Op andere zaken kom ik in tweede termijn terug. Het belangrijkste punt is dat we goed meten wat er nu gerecycled wordt.

De **voorzitter**: Verder heeft niemand meer behoefte aan verduidelijking. Dan vervolgt de Staatssecretaris haar betoog met het volgende onderwerp.

Staatssecretaris **Mansveld**: De VVD heeft een vraag gesteld over de end-of-wastecriteria van papier. Ik ben voorstander van het opstellen van die einde-afvalcriteria, het liefst op Europees niveau. Ik ben ook voorstander van die criteria voor papier, maar dan zonder laminaten en dus zonder drankkartons. Ik probeer dat in Brussel alsnog te bereiken. Mij is gevraagd hoe ik daar draagvlak voor wil creëren. Ik wil die bal voor een deel terugleggen, want het is heel belangrijk dat het Europees parlement benaderd wordt door partijgenoten, in dit geval vanuit Nederland, om de nu voorliggende EP-resolutie te amenderen. Die resolutie zou ertoe kunnen leiden dat het Europees Parlement het thans voorliggende voorstel enkel verwerpt op de wat late toevoeging van drankkartons. Ik doe mijn uiterste best, maar omdat het het Europees Parlement betreft, zou ik die bal voor een deel ook weer terug willen leggen. We kunnen het ook zo formuleren: we gaan er gezamenlijk voor, ieder vanuit de eigen rol.

Dan de verfresten als grondstof voor nieuwe verf. Dat zijn van die dingen die moeten veranderen. Die veranderingen moeten er komen als we naar een circulaire economie toe willen. Verfresten die in de schuur staan, moeten niet naar het afvalstation gebracht worden; ze moeten weer grondstof worden. Ik ga ervan uit dat er nog dit jaar duidelijkheid over komt. Daar zal ik de Kamer separaat over berichten. Dat zijn de dingen die we moeten vervolmaken, maar dat betekent ook dat mensen die resten uit hun schuur moeten halen en inleveren.

De heer Dijkstra heeft vragen gesteld over de registratie en certificering bij de verwerking van apparatuur. Ook dat vind ik een prima idee. Dat is ook de kern van het model dat ik met producenten en verwerkers heb afgesproken. De ministeriële regeling hierover komt nog deze maand naar de Kamer toe.

De heer De Graaf vroeg of het exporteren van asbest naar het buitenland nu groene groei was. Het exporteren van asbest om het in het buitenland te laten storten, is natuurlijk geen groene groei. De heer De Graaf is er niet meer.

De **voorzitter**: Hij had zich ook afgemeld. Hij moest naar een ander debat vanaf vier uur.

Staatssecretaris **Mansveld**: Het doel van de stortbelasting is om een financiële prikkel te hebben die voorkomt dat stromen ontstaan die niet gerecycleerd kunnen worden. Bovendien moet die het ontstaan van recyclingtechnieken stimuleren. Dat is dan wel weer groene groei.

De heer Leenders heeft een vraag gesteld over oude telefoons uit Afrika die niet mogen worden ingevoerd in Nederland omdat zij als afval worden bestempeld. Laat ik beginnen met mijn waardering uit te spreken voor een initiatief dat juist tot doel heeft om afvalstoffen uit Afrika te halen en hier verantwoord te verwerken. Dat de invoer niet mag omdat het afval is, is een misverstand. Afvalstoffen mogen gewoon worden ingevoerd. Kijkt u ook naar de verbrandingsinstallaties die al ruim een miljoen ton invoeren. Voorwaarde is wel dat bij de invoer de EVOA-regels worden gevolgd.

De **voorzitter**: Ik kijk even of er vragen zijn over het blokje diverse afvalstromen. Dat is niet het geval. Dan gaan wij door met het volgende blokje, de plasticsoep.

Staatssecretaris **Mansveld**: De heer De Graaf heeft gevraagd of ik de rapporten ken dat plasticsoep door de natuur wordt afgebroken door micro-organismen. Daar wordt veel onderzoek naar gedaan. Ik volg dat

nauwgezet. Ik heb gelezen dat het inderdaad zo is dat de natuur ook haar eigen mechanismen begint te ontwikkelen, waarvan ik me afvraag of dat de wens is. Eigenlijk moet er bronbeleid gevoerd worden en moet de plastic überhaupt niet in de natuur terecht komen. Ik kan hier hele verhandelingen houden over plastic zakjes, maar laat ik dat niet doen. Het is uiteraard niet zo dat wij kunnen vertrouwen op natuurlijke afbraak. We zullen bronbeleid moeten voeren. Hoeveel er uit Nederland komt, is niet te bepalen. Daarom is een internationale aanpak belangrijk. Wij kunnen wel zeggen dat wij ons druk maken om de Noordzee, maar als andere landen dat niet doen, komt de plastic via andere landen alsnog in zee terecht. In het dinsdag ondertekende Ketenakkoord kunststof kringloop is de internationale aanpak dan ook het uitgangspunt.

De heer Leenders vroeg naar de communicatie inzake microplastics. We hebben financieel bijgedragen aan de app. Ik vind het heel belangrijk dat een dergelijke app er komt. Belangrijk is dat de app betrouwbaar aangeeft dat er in het artikel waartegen je hem houdt, microplastics zitten als dat zo is. Ik zal nog deze maand op de website van ons departement informatie laten plaatsen over de plasticsoep en de microplastics. Afgelopen dinsdag is met meer dan 60 partijen het Ketenakkoord kunststof kringloop ondertekend. Dat is een stukje beleid, een initiatie, dat tot doel heeft om het ontstaan van die plasticsoep tegen te gaan. Voorzitter, ik weid even uit over iets geweldigs, namelijk bioplastics. Een normaal plasticzakje gebruik je een halfuurtje op de markt om de appels naar huis te krijgen. Dan ligt zo'n wit plasticzakje tientallen, zo niet honderden jaren ergens te wachten tot het moeizaam afgebroken wordt. Ik heb plasticzakjes gezien die een iets andere kleur hebben, hetzelfde doel dienen en in 20 tot 30 dagen afgebroken kunnen worden op je eigen komposthoop in de tuin. Dat heet duurzaam.

De **voorzitter**: Zijn er op dit punt vragen? De heer Leenders.

De heer **Leenders** (PvdA): Ik heb een vraag over de motie die is ingediend. Ik kijk even naar mevrouw Mulder. Zij weet daar misschien meer over dan ik. Ik heb begrepen dat er een voorlichtingscampagne zou komen rondom de plasticsoep, met als doel om de consument bewust te maken, waardoor de consument een keuze kan maken tussen producten die wel of niet microplastics bevatten.

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat is wat ik bedoel met de informatie die we op de website gaan zetten over hoe het aangepakt wordt en hoe dat vorm zal krijgen. In feite is dat de voortgang. Ik vind de app ontzettend belangrijk. Ik ben een app-addict, maar ik merk ook dat steeds meer mensen dat worden. Ik was in Amerika bij bedrijven waar men gewoon de beveiliging al in een app heeft zitten en zo door het bedrijf heen loopt. Ik vind dit soort apps belangrijk. Al ben ik – laat ik het bij mijzelf houden – van een leeftijd waarin ik niet automatisch digitaal ben, zie ik dat al heel jonge kinderen van een jaar oud met hun kleine vingertjes over het scherm van een iPad vegen. Ik ga ervan uit dat deze vlucht geen vertraging kent.

De heer **Leenders** (PvdA): Een kleine aanvullende vraag. Is de informatie op de website dan de voorlichting? Of is het slechts informatie over het voorlichtingsprogramma?

Staatssecretaris **Mansveld**: Het is informatie over het voorlichtingsprogramma.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Het is heel goed om te horen dat de partijen die aan allerlei innovaties werken, ook bezig zijn met een oplossing voor de eenmalig toe te passen plasticzakjes. Moet ik het zo

zien dat die partijen zelf van plan zijn om de huidige plasticzakjes voor eenmalig gebruik te vervangen door bioplastics? Kan de Staatssecretaris daar iets meer over zeggen? Wat is de milieudruk van het gebruik van een papieren zak in plaats van een plasticzak? Zit het probleem met name in het eenmalig gebruik? Ik ben op zoek naar de kern van de beste aanpak van dat milieuprobleem.

Staatssecretaris **Mansveld**: Uiteindelijk is het de bedoeling dat die gratis plasticzakjes zo snel mogelijk uit het straatbeeld worden verbannen. Dan moet er wel een alternatief zijn, want wat ik al zei: ik zie ze vooral op de markt op zaterdag. Iedereen loopt met die plasticzakjes rond. Ik heb contact opgenomen met een aantal partijen en die willen graag de verantwoordelijkheid daarvoor nemen, ook voor het zoeken naar een alternatief. Ik zie geen weerstand tegen het anders doen, maar dat «anders doen» moet dan ook echt gebeuren. Met dat overleg zijn we nu bezig. De partijen willen ook streven naar het mogelijk uitbannen van die gratis plasticzakjes. Er zijn mogelijkheden. Betaald plasticzakje, een afbreekbaar plasticzakje en ik was blij verrast over de Green Deal met de tasjes die in 20 tot 30 dagen afbreekbaar zijn op je eigen komposthoop. Dat zijn oplossingen en dat heet circulaire economie.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Het is heel goed om te horen dat de partijen zelf aan de gang zijn en zelf de stap weg van de plasticzakjes voor eenmalig gebruik naar andere materialen willen maken. Een van de materialen zou papier kunnen zijn. In de biologische supermarkt hier aan de overkant is dat wat er wordt aangeboden. Ik heb echter begrepen dat de milieudruk van die papieren zakjes niet per se gunstiger is, zeker niet in vergelijking met bioplasticzakjes. Ik hoor daarover graag meer van de Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Mansveld**: Wat u zegt, klopt. We zijn aan het bezien hoe dat in elkaar steekt. Daarom was ik zo ontzettend gecharmeerd van die afbreekbare zakjes. Ik kom daarop terug.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Wij hebben bij het algemeen overleg in juli over het Europees groenboek vragen gesteld aan de Staatssecretaris, of er eventueel een fonds zou kunnen komen. Daarop heeft zij toen heel positief gereageerd. Onze vraag nu is: hoever is dat nu? Komt dat fonds er ook?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat klopt, die suggestie hebben wij vanuit Nederland gedaan aan de Europese Commissie in reactie op het groenboek kunststof. We hebben daar nog geen reactie op gekregen. Ik zal dit idee meenemen in de internationale agenda van het Ketenakkoord kunststof dat ik dinsdag heb ondertekend. Dan ga ik via twee parallelle gangen hiermee door.

De **voorzitter**: De Staatssecretaris vervolgt haar betoog met het volgende thema.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik wil tussendoor even zeggen dat ik dit ook zo'n dankbaar AO vind, omdat het allemaal om dingen gaat die wij allemaal graag willen en waar we al zo ver mee zijn. Het is een feest om allerlei toezeggingen te kunnen doen, waarvan je dan ook weet dat ze op heel korte termijn worden nagekomen.

Voorzitter. Ik kom te spreken over de EVOA. Er staan twee stukken op de agenda, ten eerste het initiatief van de Europese Commissie om een meer uniforme handhaving te bereiken. De Kamer weet dat wij dat heel graag willen, omdat daar verschillen in zitten. Dit zijn geen zaken die morgen geregeld zijn, maar in ieder geval is de Europese Commissie zich ervan

bewust dat dit geregeld moet worden. Dat is belangrijker dan je op het eerste gezicht zou denken, want de belemmeringen die het bedrijfsleven in Nederland ervaart en waar we het in onze overleggen regelmatig over hebben, hebben te maken met de EVOA en met name de handhaving daarvan. Wij doen dat beter en zorgvuldiger. Ik vind het niet goed dat wij dat minder zorgvuldig of minder goed zouden gaan doen, omdat andere landen er anders mee omgaan. De vraag is hoe je zo snel mogelijk weer een gelijk speelveld krijgt, waarbij anderen het net zo goed gaan doen als wij. Ik vind die weg belangrijker dan dat wij zouden moeten inboeten op onze kwaliteit. Het is moeilijk om daar als enige land wat aan te doen, daarom ondersteun ik het initiatief van de Commissie ook.

Het andere stuk dat er ligt is het gezamenlijke rapport van acht rekenkamers. Ook daar ben ik blij mee. Dit toont aan dat in het land zelf het eigen orgaan zaken gaat onderzoeken. Dan ben je binnen in de eigen cultuur van het land, zoals wij ook onze eigen cultuur hebben. Wij spannen ons al heel lang in om die gelijke handhavingsdruk te bereiken. Daarom participeert de inspectie ook in diverse internationale netwerken, zoals IMPEL. Daar wees de heer Van Gerven al op.

De VVD heeft gevraagd naar de medewerking van ILT bij een overleg over EVOA. Ik ben in gesprek met bedrijven en de branchevereniging. Over hun bezwaren wordt met de ILT gesproken. De ILT denkt goed mee, maar bewaakt ook de eigen handhavingsstrategie. Eind dit jaar kom ik met een brief hierover bij de Kamer terug.

De heer Dijkstra heeft gevraagd of het een verbetering is dat EVOA-taken naar de ILT gaan en hoe het zit met de scheiding tussen toezicht en vergunningverlening. Over het rapport van de Algemene Rekenkamer heb ik in januari dit jaar 52 vragen vanuit de Kamer beantwoord. Daar wil ik naar verwijzen, want ik wil dat liever niet herhalen. Binnen de ILT is er een scheiding tussen toezicht en vergunningverlening en die is heel scherp ingericht.

Mevrouw Van Veldhoven heeft gevraagd naar de certificering in het buitenland van afvaltransporten. Hier komt een Europees voorstel voor. Dat gaat helaas niet snel, maar geeft wel de mogelijkheid om te volgen wat er met ons afval gebeurt in het buitenland. Ik heb het al een paar keer gezegd: wij zijn zo ver met dit programma en we zijn zo ver in het denken hierover, dat wij veel makkelijker dan andere landen de vervolgstap nemen. Ik vrees dat we in dezen geduld moeten hebben, maar daarbij moeten we niet het doel uit het oog verliezen.

De voorzitter: Zijn er vragen over het blok EVOA? Zo niet, gaan wij door met het volgende thema.

Staatssecretaris **Mansveld:** Over de stortbelasting heb ik al een aantal vragen beantwoord. Het gaat over de voortgang. Staatssecretaris Weekers heeft aangegeven dat hij nog eens kritisch naar de stortbelasting zou kijken. Dat doet hij samen met de branche. We hebben voor 2014 een afspraak gemaakt met de branche. Ik heb met mijn collega Weekers gesproken en de bedoeling is dat we met de sector, de VNG en mijn ministerie om tafel gaan en de Kamer daarover voor het zomerreces informeren. Dan is ook het overleg met de Kamer om te komen tot de vormgeving van een belastingplan. Ik vind vergroenen goed, maar het is wel belangrijk om slim te vergroenen. Wij komen daarop terug bij de Kamer.

De heer De Graaf heeft gevraagd naar de verbrandingstaks. Mevrouw Dik-Faber sprak daar ook over. Staatssecretaris Weekers gaat zoals bekend kijken naar de stortbelasting en alternatieven. Ik weet niet of dan ook een verbrandingstaks aan de orde komt, maar dat wordt hier ingebracht. Ik wil hierover geen standpunt innemen op dit moment. Ik kan het wel inbrengen in de discussie, zodat het daarin wordt meegenomen. Ik wil echter benadrukken dat ik alle activiteiten die de circulaire economie

bevorderen, niet wil belasten en activiteiten die dat niet doen, liever wel. Ik kom daar nog op terug en neem dit mee in de discussie. Dan heeft de Kamer daar ook duidelijkheid over.

Mevrouw Mulder heeft gevraagd naar de milieueffecten van de stortbelasting. De heer Weekers heeft aangegeven kritisch te gaan kijken naar de uitwerking en invoering van de stortbelasting. De VNG, het bedrijfsleven en ik kijken daarin mee. Het scherp krijgen van de milieueffecten zal ik meenemen in deze discussie. Omdat de sector erbij betrokken is, heb ik er vertrouwen in dat er een goed resultaat komt.

De **voorzitter**: Zijn er vragen over dit thema? Zo niet dan gaan wij verder met het volgende thema.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Er zijn vragen gesteld over afvalverbranding. Een van de vragen kwam van de PvdA, het CDA en de ChristenUnie. Ja, er is bij de Nederlandse afvalverbrandingsinstallaties overcapaciteit, die wordt ingevuld met afval uit het buitenland. Daar is iets meer afval. De buitenlandse partijen zijn zelfs bereid om meerjarige contracten met de Nederlandse AVI's af te sluiten. Uiteraard wil ik dat het Nederlandse afval dat wordt verbrand dusdanig wordt verbrand dat het zo min mogelijk recyclebare stoffen bevat. Daarom zet ik in op meer en betere bron- en nascheiding. Dat is ook weer onderdeel van het programma Van Afval naar Grondstof. Ik ga met de sector bekijken of het afval uit het buitenland dat in Nederland ter verbranding wordt aangeboden, nog kan worden gescheiden, want al het nog recyclebare afval moet er inderdaad uit. Dit was mijn antwoord op de vraag van de heer Leenders.

Mevrouw Mulder heeft gevraagd wat de invloed is van de afvalverbrandingsinstallaties op de circulaire economie. Recyclebaar afval hoort niet in een verbrander, dat is natuurlijk het uitgangspunt. Ik ga uitzoeken welke stromen we kunnen aanpakken en hoe we dat kunnen doen. Dat doe ik met de stakeholders en wel binnen het programma Van Afval naar Grondstof, want dat is de basisfilosofie van dat programma. Ik zal de Kamer daarover in 2014 berichten.

Dan is er nog gevraagd om onderzoek naar de relatie tussen het gemeentelijke eigenaarschap van de AVI's en inspanningen voor gescheiden inzameling. Wij weten per gemeente hoeveel gescheiden inzameling er gehaald wordt en we weten per AVI of er gemeenten eigenaar van zijn en zo ja, welke. Dat overzicht kan ik maken voor de Kamer en dat kan ik de Kamer begin 2014 toesturen.

De heer **Leenders** (PvdA): Ik wil toch nog even wat dieper ingaan op de overcapaciteit. Sommige van mijn collega's vroegen of gemeenten eigenaar waren van AVI's. Ik dacht dat dit inderdaad zo is, dat er gemeenten zijn die geïnvesteerd hebben in AVI's die nu wellicht te weinig afvalstoffen hebben om ze rendabel te kunnen draaien. Dat heeft iets pervers in zich. Dat probleem heb ik even willen aansnijden. De vraag is wat de Staatssecretaris daarvan vindt en wat we daarmee zouden kunnen doen.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik zei al dat ik dit ga meenemen in de visie van het scheiden van afval, waarover ik net een vraag van mevrouw Mulder heb beantwoord.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): De Staatssecretaris zegt dat zij zoveel mogelijk grondstoffen hoogwaardig wil hergebruiken. Een van de grondstoffen waarvan we Kamerbreed zeggen dat je dat soort biomassa eigenlijk zoveel mogelijk hoogwaardig moet hergebruiken is gft-afval; alleen wat je echt niet meer kunt gebruiken, moet je verbranden. Nu wordt er in de AVI's nog heel erg veel gft-afval verbrand. Daar zit zelfs een

subsidie op, via de SDE-plusregeling. Is de Staatssecretaris bereid om te bezien of de prikkel voor het bijstoken van gft in een AVI bijvoorbeeld verlegd kan worden naar het vergisten ervan? Dan is er sprake van hoogwaardig hergebruik en kun je de resten die ontstaan, gewoon composteren.

Staatssecretaris **Mansveld**: Het antwoord is ja. Daar gaan we naar kijken.

De **voorzitter**: Dat lijkt mij een helder antwoord. Er zijn hier geen andere vragen over, dan gaan wij door met het blok diverse onderwerpen. Dat is tevens het laatste blokje.

Staatssecretaris **Mansveld**: De VVD begon over het winnen van grondstoffen onder de zeebodem. De voorzitter zei al dat dit Economische Zaken betrof. Ik zal het verzoek van de Kamer doorgeven aan mijn collega van Economische Zaken.

Dan is er nog een vraag gesteld over afvalbeheer in het Caraïbisch gebied. Volgens mij was dat een vraag van de heer Dijkstra. Het afvalbeheer is in grote delen van de wereld helemaal niet zo goed geregeld als in Europa of in Nederland. Dat geldt ook voor het Caraïbisch gebied en met name voor Bonaire en Sint-Eustatius. Van oudsher is afval daar altijd gestort en is er nauwelijks tot geen aandacht voor gescheiden inzameling en recycling. Daar moet iets aan gebeuren. Ik ben verantwoordelijk bewindspersoon voor het Nederlands afvalbeleid en dat vind ik een belangrijke taak. Ik vind niet dat we kunnen verwachten dat eilanden met zo weinig inwoners hun afvalproblemen alleen oplossen. Om die reden vind ik dat ik ze moet helpen. Daarom zorg ik tijdelijk voor deskundige en financiële ondersteuning. Dat is ter plaatse nodig, omdat er afzetkanalen voor secundaire grondstoffen gevonden moeten worden. Dat gaat niet even van hieruit met een telefoontje. Ik vind het belangrijk dat daarover van persoon tot persoon gesproken wordt, dat een en ander uitgelegd wordt en dat je dan na een jaar iets achterlaat wat mensen snappen en wat hands-on is begeleid, laat ik het zo maar noemen.

De heer Dijkstra heeft gevraagd of het tijd is om de criteria voor duurzame inkoop te actualiseren. Ik maak samen met Binnenlandse Zaken een criteriastelsel eenvoudiger en efficiënter. Die actie loopt. Hiermee wordt het inkopen meer gericht op de aanbestedingen op basis van functionele eisen en daarmee op het duurzaam omgaan met afval en grondstoffen. Ik doe dat dus met BZK. Dat ministerie zal daar straks verantwoordelijk voor zijn. Ik heb al eerder gezegd dat ik het belangrijk vind dat dit goed gaat en dat het door alle departementen heen gaat. Ik dacht aan mevrouw Van Veldhoven, omdat zij de afgelopen drie keer dit onderwerp ingebracht heeft. Ja, we moeten kijken of we dingen weer kunnen actualiseren en een stap verder brengen en daarmee ook het doel zo stellen dat er meer bereikt wordt.

Mevrouw Van Veldhoven heeft gevraagd hoe het staat met de pilot afvalloze overheid. Binnen de rijksoverheid is in de contracten met de afvalinzamelaars als standaard opgenomen dat afvalscheiding in kantoren plaats moet vinden. Afgelopen dinsdag is er een Green Deal Circulair Inkopen gesloten, waarmee weer een grote stap wordt gemaakt. Ik vind het belangrijk om te zeggen dat we nu, twee jaar nadat de eerste green deals zijn afgesloten, door kunnen gaan naar verdergaande stappen, bijvoorbeeld bij bio-kerosine. Dat is ook het belang van deze green deal. Hoe breng je de zaak dusdanig ver dat het verinnerlijkt wordt of dat het beleid wordt, twee jaar later? In Den Haag is een pilot gestart. Daar hebben we eerder over gesproken. Ik hoop dat die bij succes gemeentebreed wordt opgeschaald.

De **voorzitter**: Daarmee is de Staatssecretaris aan het eind gekomen van haar eerste termijn. Ik ga even inventariseren of er nog vragen uit de eerste termijn openstaan.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik heb een vraag gesteld over de stortplaats Ugchelen bij Apeldoorn.

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat klopt inderdaad. Ik zal de vragen en opmerkingen van de heer Van Gerven over het weglekken doorgeleiden naar het bevoegd gezag, dat daarvoor verantwoordelijk is.

De heer **Van Gerven** (SP): De Staatssecretaris heeft vragen van mij beantwoord over die stortplaats, maar weet u hoe dat ging, pakweg 40 of 50 jaar geleden? Er kwam daar afval aan van Talens, u weet nog wel, die verffabriek. Dat werd daar gedumpt. Toen kwamen eerst de mensen uit de buurt, de schilders. Die gingen daar oude potten verf vandaan halen, want daar zaten nog wat restjes in die hergebruikt konden worden. Toen ging er heel snel een laagje zand overheen en hup, de volgende lading chemisch afval erbovenop. In de jaren tachtig is geconstateerd dat daar duizenden tonnen chemisch afval zijn gestort, dat er mogelijk een arseenlek is, dat in het kwelwater weer omhoog komt. Op enig moment is het dossier gesloten, maar die troep is nooit opgeruimd. Nu weet ik wel dat de provincie het bevoegd gezag is, maar kan de Staatssecretaris niet vanuit haar landelijke verantwoordelijkheid zeggen: luister eens, ga daar toch werk van maken? Tot slot, voorzitter, als het even mag: destijds kon die hele troep opgeruimd worden voor een paar ton, een paar honderd-duizend gulden, maar men heeft niets gedaan. Nu is er mogelijk sprake van een grootschalige grondwatervervuiling. Dan kun je toch niet zomaar toekijken?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik weet dat er een pilot in voorbereiding is. Ik wil met alle plezier kijken naar duurzaam stortbeheer, maar ik ga niet in de bevoegdheid treden van andere overheden. Dat zou onverstandig zijn. Ik zei net de gemeente, maar bevoegd gezag is de provincie. Binnen de provincies is er nazorgbeleid en dat is ook verankerd bij de provincies. Ik wil voor de heer Van Gerven kijken naar duurzaam stortbeleid, naar de pilot die in voorbereiding is en naar de manier waarop een visie op duurzaam stortbeheer vormgegeven zou kunnen worden. Daar wil ik ook op terugkomen in het kader van dit programma en erover rapporteren aan de Kamer, maar ik herhaal dat ik niet in de bevoegdheden ga treden van andere overheden.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik ken de bevoegdheden. Dan hoop ik toch dat de Staatssecretaris zowel de gemeente Apeldoorn als de provincie Gelderland flink achter de voddens gaat zitten om daar echt werk van te maken. Het had destijds gesaneerd moeten worden, maar nu zeker, indien er onaanvaardbare concentraties arseen in het grondwater gevonden worden in de peilbuizen die daar lopen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Gerven, ik onderbreek u, want u hebt al twee interrupties gehad op dit onderwerp. Ik wilde juist informeren of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Dan kunt u desnoods uw hele tweede termijn daaraan besteden. Ik zie dat die behoefte er wel is. Dan gaan we dat doen. Ik stel voor dat we daar maximaal twee minuten per fractie voor nemen. Als eerste geef ik het woord aan de heer Dijkstra.

De heer **Remco Dijkstra** (VVD): Voorzitter. Ik houd het kort. Een feest van toezeggingen, zei de Staatssecretaris. Dat klinkt goed. We hebben heel veel punten aangesneden. Ik dank haar voor de uitvoerige beantwoording daarvan. Ik herkende daar heel veel goede punten in. Dank daarvoor. Ik

dank ook de mensen op de tribune. Ik kan mij heel goed voorstellen hoe het is om op de tribune te zitten. Dan wordt er over je gesproken. Gelukkig wordt er ook mét heel veel mensen gesproken, want ik zie heel veel bekende gezichten. We moeten goed beseffen dat wij als politici best veel macht hebben. Wat wij hier bepalen, betekent veel voor het land. Dat ben ik mij bewust.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter. Daarop aanvullend: ik heb in het begin gezegd dat de richting van groene groei, de circulaire economie en het programma Van Afval naar Grondstof goed is. Het gaat om de uitwerking. Het is goed dat we hier zo met elkaar over praten. Ik vind de antwoorden van de Staatssecretaris compleet. Complimenten daarvoor. Op ieder onderwerp bestaat weer de mogelijkheid om verdiepende vragen te stellen. Ik kan mij ook voorstellen dat hier mensen in de zaal zitten die denken: waarom vraagt die nu daar- en daarover niet door? Daar zijn wij ons heel goed van bewust, ik in ieder geval wel, maar we zien dit als een groeimoment en we zitten hier over drie maanden weer om hier verder over te praten. Veel succes voor de Staatssecretaris.

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. Nog een paar punten. Allereerst de regels waar de VVD vanaf wil. Regels zijn niet verkeerd, maar het moeten goede regels zijn. Dat wil ik meegeven aan de Staatssecretaris. Anders wordt het een puinhoop wat het voorkomen van milieucriminaliteit betreft en het terugdringen van afval. Milieucriminaliteit behoort qua grootte tot de top drie van Nederland, dus we kunnen niet de andere kant op kijken. In dat verband nog een vraag. Wil de Staatssecretaris nog ingaan op Rotterdam, de flessenhals en de bestrijding van milieucriminaliteit? Ze heeft daar wel iets over gezegd, maar ik hoor daar graag nog een toelichting op. Ik had aangekondigd, mogelijk een motie in te willen dienen over de monitoring en over aannames versus realiteit. Daar hoor ik graag nog een antwoord op. Die zou er nog komen. Tot slot nog even de circulaire economie die de Staatssecretaris voorstaat. We moeten verbranding voorkomen. We hebben overcapaciteit bij de AVI's. Kunnen niet een paar AVI's stoppen? Die overcapaciteit trekt anders alleen maar afval aan uit het buitenland en ik zou tegen ieder land willen zeggen: los vooral je eigen troep op. We moeten dat niet importeren, zeker niet het spul uit Napels, het milieumaffiose spul uit Italië. Ik ben er dan ook voorstander van om een belasting te heffen op verbranding, evenals we doen op storten. Geld stuurt in dat opzicht immers wel degelijk. Wat vindt de Staatssecretaris daarvan?

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Voorzitter. Ik ga altijd blij weg uit dit soort AO's, omdat ik het gevoel heb dat we met elkaar weer goede stappen hebben gezet op een weg die veelbelovend is. Het zal allemaal niet morgen geregeld zijn, maar ik vind dat we met elkaar de juiste dingen aan het ontwikkelen zijn. Nogmaals complimenten daarvoor aan de Staatssecretaris. Ter aanvulling: ik deel het punt dat de heer Dijkstra maakt, namelijk dat we vooral moeten samenwerken met de ondernemers die dit heel erg graag willen en dat we vooral moeten inzetten op innovatie. In dat kader wil ik de Staatssecretaris iets vragen. Er wordt op dit moment een pilot uitgevoerd in het verpakkingenkenniscentrum dat te maken heeft met de afspraken in het convenant dat plasticzasjes in de winkelketen zullen worden teruggedrongen. Als het goed is komen die resultaten er in januari. Geheel tegen mijn natuurlijke gevoel in, bevestigt de Staatssecretaris net dat het met papier- en plasticgebruik toch anders ligt dan je misschien in eerste instantie zou denken. Kan de Staatssecretaris in januari, wanneer die resultaten er komen, onderbouwen wat het milieueffect is van papier-dan wel plasticzak en wat daarin nu eigenlijk een verstandige keuze is? Dat blijkt toch moeilijker te overzien dan je op basis van je eerste gevoel zou denken. Gevoelsmatig zou ik zeggen: weg met

die plasticasjes voor eenmalig gebruik. Hoe kunnen we met elkaar zinvolle stappen zetten bij het terugdringen van plastic in de winkelketen?

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA): Voorzitter. Dat het op deze manier plezierig met elkaar van gedachten wisselen is, herken ik en dat onderstreep ik ook. In die zin ben ik blij met de toezegging van de Staatssecretaris om onderzoek te doen naar afvalverbranding en recycling. Lage prijzen zorgen voor overcapaciteit en overcapaciteit zorgt weer voor lage prijzen, waardoor waardevol afval soms niet wordt gerecycled, maar verbrand. We zouden graag de oplossing voor dat probleem uitgewerkt zien. Mooi dat we daar in 2014 nadere informatie over krijgen. Het is ook goed om te horen dat niet alleen de plasticsoep aan de orde komt bij het groenboek in de EU, maar dat er ook al aandacht voor is om de problemen rondom kunststof op te gaan lossen in een green deal. In mijn eerste termijn was ik net niet meer toegekomen aan mijn laatste vraag. De transparantie voor consumenten is even aangestipt door een van de andere partijen. Ach, daar heb je weer een sticker op een product. Het CDA wil bij duurzaam grondstoffengebruik graag inzichtelijk krijgen, uiteindelijk ook voor de eindconsument, hoe we omgaan met onze producten. Nederlandse bedrijven zijn zich hierop aan het specialiseren. Ook in Engeland zijn er mooie voorbeelden van projecten. Ik noem de GoodGuide. Wij zouden daar graag aandacht voor willen hebben in het beleid.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Voorzitter. Dank voor de beantwoording van alle vragen die gesteld zijn. Het waren er een heleboel. Een paar punten wil ik nog benadrukken. In 2014 gaan we verder spreken over de afvalverbrandingsinstallaties. Ik zie daarnaar uit, omdat ik denk dat daar een heel groot knelpunt zit op weg naar meer recycling. Ik hoor graag nog een reactie van de Staatssecretaris op mijn punten van het exporteren van elektronica, de handhaving en de certificering. Ik ben blij dat er een doelstelling komt voor recycelaat van kleine flesjes, maar die doelstelling komt er pas in 2018 en dan is het ook nog eens een heel lage doelstelling, namelijk 28% voor grote flessen en 23% voor kleine flessen. Volgens mij is er technisch gezien al 90% mogelijk, dus ik zou de ambitie graag wat opgeschroefd zien. Dat geldt ook voor de recycling van drankenkartons, 50%. Ik proef bij de Staatssecretaris dat zij ook meer ambitie wil. De Europese Unie heeft ons gevraagd om ons het hoogste niveau dat mogelijk is tot doel te stellen. Laten wij Duitsland en België als voorbeeld zien en laten we in ieder geval gaan voor 70%. De Staatssecretaris gaat in gesprek met gemeenten over het recyclingfonds. Ik zou graag het resultaat daarvan horen.

Tot slot toch nog even die 90 kiloton kunststofafval. Als ik kijk naar de definitie van recycling, dan is dat: het gesorteerde materiaal dat wordt aangeboden voor recycling. Dit betekent dat je meet aan de voorkant. De ILT heeft aangegeven dat er in het hele recyclingproces tot 30% rendementsverlies kan optreden. Ik zou het heel goed vinden als we niet aan de voorkant, maar aan de achterkant gingen meten. Ik sluit mij dus aan bij het pleidooi van de SP en heb ook de Partij van de Arbeid gevraagd om daarover mee te denken. Ik hoop dat we daarvoor tot een Kamermeerderheid kunnen komen. Als we echt zuiver willen meten, lijkt het mij beter om dat aan de achterkant te doen.

De **voorzitter**: Dan zijn wij gekomen aan het einde van de tweede termijn van de kant van de Kamer. De Staatssecretaris sorteert even de vragen en dan gaan wij luisteren naar haar beantwoording.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Ik begin bij de heer Van Gerven, en wel gelijk met zijn vraag uit de eerste termijn. Moet er niet gewerkt worden op basis van metingen in plaats van aannames? Alles wat we

kunnen meten, wordt gemeten. Soms zijn er aannames nodig, bijvoorbeeld als het gaat om de verhouding papier-karton. Die aannames worden weer bepaald op basis van steekproeven, dus metingen. Soms gaat het niet anders dan dat we voor een deel aannames gebruiken. Dat wordt dan ook gedaan. Voorts vroeg de heer Van Gerven of de metingen wel worden verricht op schoon materiaal. Ik neem aan dat de heer Van Gerven doelt op de metingen van de hoeveelheid materiaal dat gerecycled wordt. In de raamovereenkomst is afgesproken wat de kwaliteit van deze stroom moet zijn. Dat is een internationale norm die gebruikt wordt. Ik wil ten aanzien van de kwaliteit van het materiaal geen kop op internationale regels of afspraken zetten. De Kamer weet dat ik daar zeer, zeer zuinig in ben en dat ik dat het liefst vermijd.

Dan heeft de heer Van Gerven gevraagd naar Rotterdam en milieucriminaliteit. Daar ben ik niet diep op ingegaan. We hebben het hier eerder over gehad. Het is voor hem een belangrijk punt. Ik denk dat hij daar ook gelijk in heeft. Ik vind het altijd een bizar woord, milieucriminaliteit. In de haven van Rotterdam werkt de ILT samen met de douane en de politie. De samenwerking wordt verbeterd door meer en betere informatiedeling. Daarom wordt ook het digitale systeem Inspectieview uitgerold. Daar worden stappen in gezet. Ik vind het een terecht punt van de heer Van Gerven dat daar steeds weer opnieuw naar gekeken wordt, want criminaliteit kent spannende wegen.

De heer Van Gerven heeft nog een keer de verbrandingsheffing benadrukt, evenals mevrouw Dik-Faber. Ik heb al gezegd dat ik dat in samenhang met de stortbelasting zal bezien. Daarop kom ik bij de Kamer terug.

De juiste dingen doen en inderdaad een feest van toezeggingen: ik dank voor wat ik als een compliment ervaar, niet alleen voor mij, maar voor ons allemaal. Er worden gewoon goede stappen gezet. Wat de vraag van mevrouw Van Veldhoven over de plasticzakjes en de milieudruk betreft: ik zal daarnaar kijken. Begin 2014 zal ik de Kamer daarover een brief sturen. Ik heb net al gezegd dat ook ik zie dat we denken dat we heel duurzaam bezig zijn, terwijl het soms maar de vraag is of dat inderdaad wel zo is. Mevrouw Mulder vroeg naar de GoodGuide in beleid. Ik denk dat best practices en zaken als de GoodGuide belangrijk zijn. We moeten de nodige stappen zetten en kijken wie er voor ons loopt en wat wij dus ook moeten gaan doen, en wie er achter ons lopen en dus meegenomen moeten worden. Ik heb in de brief de sportmetafoor gebruikt en ben heel blij dat mevrouw Ouwehand er niet is, want die vond de sportmetafoor helemaal niet leuk. Ik ben dus nog steeds op zoek naar een nieuwe metafoor.

De voorzitter: Dat geeft mij de gelegenheid om een omissie recht te zetten. Mevrouw Thieme heeft mij laten weten dat de Partij voor de Dieren vandaag niet aanwezig kan zijn. Dat was ik vergeten te melden. Excuus.

Staatssecretaris Mansveld: De heer Van Gerven begon over de afvalverbrandingsinstallaties. Kunnen die niet dicht? Dit is het derde AO waarin de Kamer dit op de agenda zet. Het is een marktactiviteit. Ik herhaal maar mijn antwoord, want we zijn binnen de tijd, dan mag ik dat doen. Verbranden hier is het alternatief voor storten in het buitenland. Ik heb tegen de Kamer gezegd hoe ik verder kijk naar wat er verbrand wordt. Het is een marktactiviteit en ik heb eerder tegen de Kamer gezegd dat ik niet zal ingrijpen.

De heer Van Gerven (SP): Kan de Staatssecretaris over dit punt blijven nadenken en daarop terugkomen? Ze komt toch nog terug op de afvalverbrandingsinstallaties, dan kan zij dit punt daarbij betrekken. Het feit alleen dat er een markt is, wil niet zeggen dat zij niets kan doen. Het is aan de orde van de dag dat de overheid ingrijpt in markten en in ontwikkelingen die op markten gebeuren, als wij vanuit de overheid of vanuit het algemeen belang vinden dat daar iets mee moet gebeuren. Wil

de Staatssecretaris, als zij in 2014 hierop terugkomt, toch nog een keer ook bij de internationale afvalstromen stilstaan?

Staatssecretaris **Mansveld**: Het antwoord is alleen al ja omdat ik de vasthoudendheid van de heer Van Gerven wil honoreren. Ik weet niet of dat leidt tot het gewenste antwoord of tot de gewenste gedachte, maar ja, dat wil ik voor u doen, mijnheer Van Gerven.

Mevrouw Dik-Faber heeft een vraag gesteld over de doelstelling voor de kleine flesjes. Die doelstelling moet nog vastgesteld worden. In de raamovereenkomst is gesproken over een minimum. Dat hebben we ook in het vorige AO besproken. Ook hier zullen de hoogst haalbare doelen bepaald worden. Ik heb ook al eerder uitgelegd dat dit op basis van onderzoek gebeurt. Ik heb toen ook al gezegd dat ik ervan uitga dat die doelstellingen hoger zullen liggen, dus ik wil dat graag afwachten. Naar de certificering van apparatuur heeft mevrouw Dik-Faber eveneens gevraagd. Producenten hebben een verantwoordelijkheid en daar moeten ze ook zelf invulling aan geven. Dat hebben ze gedaan door samen met de verwerkers en mijn ministerie een implementatiemodel op te stellen. De kern van dat model is dat verwerkers de producenten ondersteunen bij het verwezenlijken van de doelstellingen. De verwerkers gaan dan werken volgens EU-verwerkingsstandaarden, laten zich certificeren en registreren de verwerkte apparatuur in een nationaal register. Met deze werkwijze wordt meer apparatuur ingezameld, op de juiste wijze verwerkt en nationaal geregistreerd en gerapporteerd.

Mevrouw Dik-Faber stelde ook een vraag over meten aan de achterkant. Ik zei al dat er wordt gemeten bij de invoer. Dat is ook afgesproken in de raamovereenkomst en het is op Europees niveau afgesproken. Ik begrijp dat zij daar zo haar vragen over heeft, maar ik denk dat het goed is dat wij binnen deze kaders op deze wijze blijven meten.

Daarmee ben ik aan het einde gekomen van mijn beantwoording.

De **voorzitter**: Ik dank de Staatssecretaris voor haar beantwoording in tweede termijn en zal proberen, de toezeggingen te resumeren.

- De Kamer wordt uiterlijk in januari 2014 geïnformeerd over de gemeentelijke prestatie op het gebied van het inzamelen van reststromen van huishoudelijk afval;
- de Staatssecretaris informeert de Kamer over het ontwikkelen van een visie op duurzaam stortbeheer bij gemeenten, en wel voor de zomer van 2014;
- de Staatssecretaris komt volgend jaar bij een reguliere rapportage aan de Kamer terug op de internationale afvalstromen die in onze AVI's terechtkomen. Dat kan in het kader van een rapport gebeuren dat er toch al komt.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik had gezegd dat ik mogelijk een motie ging indienen. Ik denk dat dit toch nodig is op het gebied van de monitoring en de kwaliteit van de monitoring.

De **voorzitter**: De heer Van Gerven heeft behoefte aan een VAO. Dat is genoteerd.

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66): Volgens mij heeft de Staatssecretaris aan het begin een toezegging gedaan dat zij in een brief op een aantal punten zou terugkomen. Ik neem aan dat dit vanzelf goed komt? Aan het einde zegde zij ook nog toe dat ze de milieueffecten op een rij zou zetten naar aanleiding van de pilots. Dat zou ik ook graag terugzien.

De **voorzitter**: Op welke termijn gaat dat gebeuren?

Staatssecretaris **Mansveld**: De informatie over plasticzakjes volgt begin volgend jaar. Voor de VANG-brief – dat is de brief waarin ik al die punten zei mee te willen nemen – was dit AO voor mij heel relevant. Ik verwacht dat de Kamer die voor de kerst krijgt. Mocht dat niet lukken, dan komt die in de week direct na het kerstreces. Het is altijd druk voor het kerstreces, en dan zijn we met zijn allen zo ongeveer drie weken uit de running. Die brief komt heel snel en daarin zijn dan ook de doelstellingen uitgewerkt voor die acht punten.

De **voorzitter**: Dank u wel. We hebben de toezeggingen samengevat. Er is een VAO aangevraagd met de heer Van Gerven als eerste spreker. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit debat.

Sluiting: 17.36 uur.